КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ХАНДАЛГАДА ХАРЮУ

ТЭЖЭЭЛ ЭЛБЭГТЭЙЛ ҺАА, МЯХА, ҺҮН ЕХЭЭР АБТАХА

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 147 (9901) | 1962 оной июниин 23, суббото | Сэн 2 мүнгэн

АГИТАТОР, ШИНИИ ХҮНДЭТЭ УЯЛГА

тиин XXII съездээр баһан коммунизм байтүсэбөөр хүдэлжэ байрүүшымнай жэлэй хатэсэжэ байна. Буряад ажалшад энэ зургаан оо юу хээ, юу бүтээгээ, мжалта туйлаа гээшэб? ай республикын пронность продукци гаргаа һарынгаа түсэб 103 т дүүргээд, үнгэрэгшэ таба һарынхитай саа, 11,6 процентээр циял ехэ . Хүдөөгэй шад партиин альна Коммартын Пленумэй тогбэелүүлхын түлөө энэ мүн лэ оролдосотойгоор . Урда урдын жэлнүүдсуулхада, шэмэ ехэтэй алнууд ехээр таригдаа. о жэлэйхитэй сасуулшэниисэ 26 мянган гек, ешмээн 40 мянган аар, кукуруза 18 мянктараар, бобово ургад 12 мянган гектар таригдаа. Аймаг бүхэнай эхеэр бороотой байазарай хүрьһэн шииг р элбэг. Зорилго юуб нэгэшье үдэрөөр һаагөөр ургасын хойноһоо алга хэжэ, үндэр баян н түлөө хэжэ байгаа ээ улам эршэдхэхэ хэ-

ажалые саашадань эхэ талаар манай ресынхид өөдтэй юумэ хээдүй байһаар. Нёдонһоо олоор үбэлэй хурьбашье һаа, олон мянр тэдэнээ гарзада а, зарим хүдэлмэриэй алмай харюусалгаадал гаргаһан дээрэһээ уу гара мянган эхэ хобайржа, гүрэндэ, колболон совхозуудай нуудта туйлай ехэ гаридол ушаруулагдаа. һан хонин бүхэнэй лаа һаань, энэ жэлдэ хэ мяхан, нооһон нэмэбтаха байгаа гээшэб, р, тоолоод үзыш.

ндэ мяха, һү ехээр абалохо талаар колхозни, совхозуудай хүдэлмээй урма хэшээл дээшэн зорилгоор Советскэ ельство мяха, тоһо хуа абаха сэн горьтойээшэлүүлээ. Парти, праствын энэ халуун анхахарюу болгон, манай икын колхозууд болон уд хахад жэлэйнгээ дые заабол дүүргэхэ

агитатор, партиингаа съездын, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй түүхэтэ шиидхэбэринүүдэй, Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын хүдөө нютагай арад зондо хандаһан Хандалгын гүн ехэ удхые, тэдээн дотор хараалагдаһан хэмжээнүүдые, хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ хэды ехээр туһалха байһые ажалшадта һайнаар ойлгуулаад, социалис мүрысөө бүри эршэтэйгээр дэлгэрүүлхэ, мяха, һү, үндэгэ тушааха талаар байгша оной түрүүшын хахад жэлэй түсэб дүүргэхэ хэрэгтэ ажалшадые дүлэтэ үгөөрөө элсүүлэ, зоригжуула.

Хонидоо хайшалха, нооһо гээлтэ хоролтогүйгөөр суглуулжа абаха тон харюусалгатай үдэрнүүд эхилбэ. Хонин ажал дээрэ хүдэлдэг агитаторнууд нооһо хайшалалгада оренбургынхидай түрүү дүршэл хэрэглэхэ, агрегат, механизмуудые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, нооһо хайшалагшадай ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, тэдэнэрэй дунда мүрысөө дэлгэрүүлхэ тушаа хэшээл оролдолгоо зорюулха уялгатай.

Элдэб тэжээлнүүдээр элбэг байгаал хадаа, мал ажалдахи ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулаал хадаа, үнэ сэн багатай мяха, һү ехээр абадаг болохобди гэжэ парти, правительствын Хандалга дотор заагдана. Мал үсхэхэ энэ эгээлэй эрилтые үнэн сэдьхэлһээ ойлгожо, үбһэ, таряа, силосэй ургамалнуудые хуряаха оньһото техникые дары заһажа дүүргэхэ, аса тармуур, алха, дүшэ, хажуур, бүлюу гэхэ мэтын хэрэгсэлнүүдые эртээнһээ бэлэдхэжэ, худалдан абажа, үбһэ, таряа хуряалгада хүсэд түгэсөөр бэлэдхэхэ хэрэг агитаторнуудай үдэр бүриин анхаралда байха зэргэтэй. Урда жэлэйхиһээ тарилгын талмай мүнөө ехэ болоо. Хура бороотой байжа, ургасын гараса һайн. Тиимэһээ хуряалгын хүдэлмэри бүри орёо, бэрхэтэй байха. Тэрээнһээ гадна, хуряалгын хүдэлмэридэ мууса бэлэдхэһэнһээ боложо, нёдондо хэды ехэ талха таряагаа саһан доро оруулһанаа огто мартажа болохогүй. Үбһэ, таряа хуряалгада удаанаар бэлдэжэ байһандаа манай республика Эрхүүдэ һая болоһон Зүүн-Сибириин зонын суглаанда шангаар шүүмжэлүүлээ.

Манай ороной хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөлгэ бүхы партиин, бүхы арадай хэрэг болоод байнхай. Энэ тэмсэлэй түрүү зэргэдэ ябаад, коммунизм байгуулагшадай үдэрһөө үдэртэ ургажа байгаа эрилтэнүүдые эдеэ хоолой зүйлнүүдээр бүрин хангаха хэрэгые бэелүүлгэдэ эршэ ехэтэйгээр хабаадалсахаһаа ондоо, ухаан бодолоо, хүдэлмэришэ бүхэриг гарайнгаа хүсые энэ хэрэгтэ зорюулхаһаа ондоо арюун хүндэтэй хэрэг хаана байха бэлэй.

Зүгөөр гансал уряалгаар, идхалгаар коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һууриин байгуулагдахагүй байһаниинь элитэ. Тэрэниие ажалаар, имагтал олон миллион арад зоной эмхитэй шударгы ажалаар, байгуулхабди, Ушар тиимэһээ ажал хүдэлмэриин түрүү онол аргануудые, эрдэм ухаанай туйлалтануудые хүдөө ажахыда нэбтэрүүлхэ, газар уһан, машина зэмсэгүүдээ хүсэд һайнаар, эзэн ёһоор ашаглаха хэрэг агитатор бүхэнэй арюун уялгануудай нэгэн болоно.

Коммунис суртал коммунис хэрэг хоёрой хоорондо алгасал байха ёһогүй. Партиин ЦК-гай, Советскэ правительствын хүдөөгэй бүхы ажалшадта хандаһан Хандалгые хүдөөгэй ажалша бүхэндэ тодо һайнаар ойлгуулжа, бүри июль, августһаа эхилээд, мяха, һү, ороохо таряа яажа ехээр абаха хэмжээнүүдые тодорхойлходонь, тиигээд тэдэ хэмжээ-түсэбүүдээ бэелүүлхэдэнь бүхы шадалаараа туһалха уялгатай.

Бэшүүрэй аймагай Охин-Булагай совхозой партком, Загарайн аймагай хэдэн партийна организацинууд агитаторнуудай семинарнуудые саг сооньүнгэргэжэ, тэдэндэ зүбшөөл заабари үгэжэ, ойлгуулламжын хүдэлмэриин шэглэл тодорхойлон заажа үгэдэггүй байна. Бүлэг инструкторнуудтай обкомой парторгнууд бии болоо ха юм, тэдэнэр лэ агитаторнуудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилнэ бэзэ гээд ойлгохо болоо һаа, тон буруу гээшэ. Партиин райкомууд аймаг дотороо ябуулха бүхы ойлгууламжа-идхалгын хүдэлмэриин, тэрэ тоодо агитаторнуудтай үнгэргэхэ хүдэлмэриин түсэбые обкомой парторгтой, тэрэнэй инструкторнуудтай зүбшэжэ таарал дуулаад, агитаторнуудай хүдэлмэриие урдынхиһаа үлүү һайнаар, бүри тодорхойгоор хүтэлбэрилдэг болохо зэргэтэй.

Нүхэд агитаторнууд! КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалга соо табигдаһан зорилгонуудые хэрэг дээрэнь бэелүүлхын тулада мүнөөдэрһөө эхилжэ, үдэр саг гээнгүйгөөр, үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ, мяха, һү ехээр абахын тулада социалис мүрысөө дэлбэн ехээр дэлгэрүүлэе, арад зонойнгоо ажалай эдэбхи хэшээлые улам бадаруулая!

ЭЛБЭГЭЭР ААД, ХЯМДААР

КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгын сэсэн мэргэн, гүн гүнзэгы удхатай үгэнүүд хүдөөгэй ажалшан, малшан бүхэнэй зүрхэ сэдьхэлдэ бүхөөр хадуугдажа, ажалай бүри ехэ амжалтада зоригжуулна. Энэньшье ойлгосотой. Ажахы бүхэндэ адууһа малай ашаг шэмэ, илангаяа һү, мяха хайшан гээ һаа элбэг ехээр, хямда сэнтэйгээр абахаб гэжэ тэндэ тодо һонороор заагдана ха юм.

Һаяхан Кабанскын совхозойхид өөһэдынгөө арга боломжые һайса тоолон хаража үзөөд, ажахынгаа бүхы һалбаринуудые зүбөөр, бодомжотойгоор эрхилжэ, эршэмтэй шангаар хүдэлөөд, ерэхэ 1963 ондо тарялангай 100 гектар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бэшэ газарай 100 га бүридэ 16 центнер мяха абаха дайшалхы зорилгые заабол бэелүүлхэ гэжэ шиидээ. Тиигэжэ совхоздо мяха абалга нэгэ жэлэй туршада 2 дахин дээшэлүүлэгдэхэ юм.

Эдэ шубуудые томо болгохын тула Кабанскын аймагай һурагшад ехэхэн оролдолго гаргана. Тэдэнэй нэгэн, залуухан шубуушан Эльвира Топоровскаятай танилсагты.

Урдаа табиһан энэ тон харюусалгатай ехэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө юу хэжэ байһан тухайгаа хөөрэжэ үгэхыень совхозой директор Алексей Иванович Хмелев, парткомой секретарь Николай Федорович Фокин гэгшэдые гуйһан байгаабди.

— Үнэхөөрөө гүрэнһөө абаха, эдихэ болоходоо, альгаа тодоод байдаг, үгэхэ болоходоо, ара гэдэргээ таталдадаг ушар үшөөл бии гээшэ. Теэд парти, правительствамнай хүдөө ажахые хүгжөөхын тула хаты ехэ оролдолго гаргана гээшэб. Жэшээнь, машина, зэмсэг, запасной часть, тоһо, түлишын сэн хямдаруулагдаһан, мүн олзын налогой талаар горьтой хүнгэлэлтэ хэгдэһэниие мэдэнэбди. Тиихэдэ мүнөө мяха, тоһо худалдан абаха гүрэнэй сэн нилээд дээшэлүүлэгдээ гээшэ. Теэд гансал энээндэ найдаад, һанаа амар һууха болоо һаа, таарахагүй ха юм даа,—гэжэ нүхэр Хмелев эхилнэ.

— Тиимэл даа, Алексей Иванович, «хэбтэһэн шулуун доогуур уһан урдадаггүй» гэжэ хэлэдэгтэл, хэрбээ бүхы арга боломжо, нөөсэнүүдээ гүйсэд элирүүлэн хэрэглэжэ, ажахыгаа бодомжотой зүбөөр хүтэлбэрилэн, эршэмтэй шангаар хүдэлөөгүй һаамнай, хаанаһаа мяха, һү, үндэгэ гэхэ мэтэ продуктнууд ехээр абтахаб даа,—гэжэ парткомой секретарь нүхэр Фокин үгэ залгана.

75 БОЛОН 16 — ЭГЭЭЛ ДҮТЫН ЗОРИЛГО

— Энэ жэлдэ совхознай хамта 8700 центнер мяха, тэрэ тоодо 3870 центнер үхэрэй, 1480 центнер гахайн, 2700 центнер хонины мяха гүрэндэ худалдаха зорилготой. Энэмнай бүхыдөө нёдондонойхиһоо 3 мянган центнерээр ехэ болоно. Байгша оной түрүүшын хахадта 2850 центнер мяха худалдаха түсэбтэй аад, мүнөө 2700 гаран центнер худалдагдаа. Һаяар 15 мянган шубуу үүсэлжэ тушаахамнай, мүн 50 гаран гахай худалдагдаха юм,— гэжэ Алексей Иванович саашань хэлэнэ.

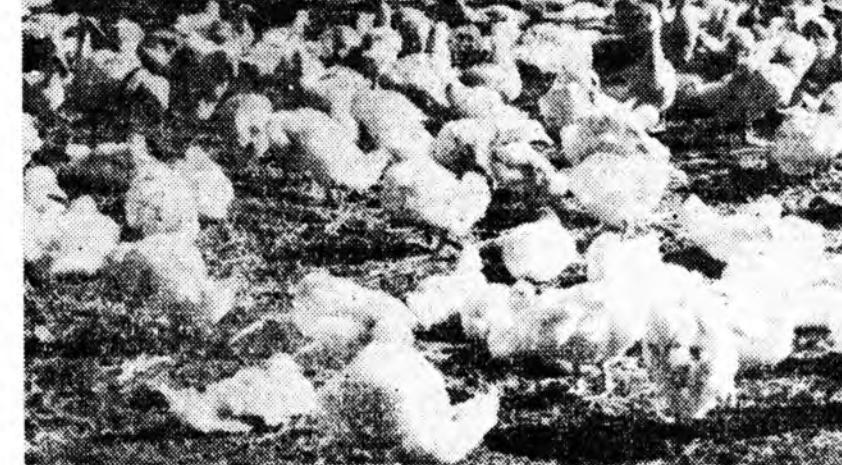

Энэ зураг дээрэхи халбайн сагаан нуур соогуур хушууран тамаржа ябагша хэдэ мянган дальбараанууд һаяар үүсэлэгдэжэ, гүрэндэ худалдагдаха юм.

— Ажахымнай урдаа хараха, эгээл ашагтай һалбари—шубуу үсхэбэрилгэ гээшэ. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ 250 мянган нугаһа дэгжээжэ, шахажа, тус бүриинь 2 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй болгожо шадаа һаа, хамта 5 мянган центнер эрхим шанартай мяха Эхэ орондоо үгэхэ байнабди. Энэмнай тус тустаа 5 центнер татаха 1000 толгой томо сар үүсэлжэ худалдаһантай адли ха юм,—гэжэ нүхэр Фокин шоото дээрэ тоолоод үгэбэ.

Нээрээшье һайса бодожо үзэхэдэ, иимэ түргэн үдэдэг шубуу, гахай ажахынуудта зүбөөр үсхэбэрилөөд, олоор шахажа, гүрэндөө худалдадаг болоо һаа, тэдэнэр жэлэй түрүүшын хахадта шэгнүүрээр бага, туранхай малаа бэлэдхэлэй пунктда туужа, ажахыгаа гарза хохидолдо оруулжа байхаяа болихо, харин тэдэнээ нэгэ бага байлгаад, таргалуулжа, намар худалдабал, нилээд ехэ мяха нэмэжэ абаха һэн. Гадна үнеэдэйһньшье тоо түргэн олоширхо зэргэтэй. Эгээл тиимэһээ тус совхозойхид мүнөө жэлдэ гол түлэб шубуу, гахай олоор худалдажа түсэбөө дүүргэ-гээд, нёдондоной, мүн энэ жэлэй түл—хамта 2000 эрэ тугал һайнаар түлжүүлжэ томо болгоод, таргалуулаад, ерэхэ жэлдэ 6 мянган центнер үхэрэй мяха абаха зорилготой. Мүн 1962 ондо совхоз бүхыдөө 330 мянган шубуу тэжээжэ, нилээд олон гахай шахаад, энэ жэлэйхидэ орходоо 2 дахин ехэ мяха абажа, тарялангай 100 гектар бүридэ 75 центнер, эдлүүриин бусад газарай 100 га бүридэ 16 центнер мяха абаха дайшалхы зорилгые бэелүүлхэ хараа түсэб табинхай.

ШИИДХЭХЫ ЮУМЭН — ҮБҺЭ ТЭЖЭЭЛ

Мүнөө жэлдэ совхозойхид гарялангай 100 га бүридэ 46,7 центнер, бэшэ газарай 100 гектар бүридэ 9,9 центнер мяха абаха байна. Мүн тарянай газарай 100 га бүридэ 175 центнер һү, 20 мянган үндэгэ үйлэдбэрилхэ юм.

— Хэнэйшье мэдэһээр тэжээл элбэг ехээр бэлдэжэ шадаагүй һаа, адууһа малай тоо толгойе түргэн олошоруулха, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхэ гээшэмнай миил хооһон хөөрэлдөөн болохо бшуу. Тиимэһээ энэ асуудалда гол анхаралаа хандуулнабди. Нэн түрүүн газар тарялангай хубаарилга шэнээр табигдажа, обёос, олон жэлэй, нэгэ жэлэй ногоонуудай, паарай орондо манай эндэ ургаса ехээр үгэдэг намарай хара таряан, шэниисэ, ешмээн урдынхида орходоо һураггүй

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

Хам орожо тэмсэхэмнэй

Доодо-Хэрээтын зүүн гүбээһээ эхилээд, баруулжаа аяар Хаягай хадын боори туласа уужам ехэ тарялан дээрэ хайшаашье харахада үргэлжэ ногоордог болонхой. Илангаяа кукуруза, саахарай свёкло, бобы гэхэ мэтэ ургамалнуудай эшэ набша иишэ тиишээ зурууд болон тэгшэхэнээр жэрылдэнэ.

Иигэжэ жэгдэ һайнаар гараһан ургасаяа хаһа саггтань харууһалжа, буртаг үбһэнһөө хамгаалха, газарайнь хүрьһэ зохидоор зөөлэрүүлжэ үгэхын тула Ждановай нэрэмжэтэ колхозой кукурузашад ехэ оролдолго гаргана.

Жэшээлхэдэ, эндэхи үнинэй, дүршэл ехэтэй кукурузашадай нэгэн Жамса Цоктоевой даадаг звеногойхид Дээдэ-Хёлго гэжэ газарта 120 гектарта кукуруза квадрат гарган таряа һэн.

Мүнөө Жамсо Гомбоцыреновичай даадаг звеногойхид бултайжа гараһан ургасаяа дээгүүрнь борнойлжо дүүргэхэ дүтэлөө. Удаань нэгэшье үдэрөөр һаатангүй, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хэхэ, ургасадаа минеральна үтэгжүүлгээр нэмэлтэ тэжээл оруулха юм.

Н. Куртошин,

Бэшүүрэй аймагай Ара-Хэрээтын сомсоведэй түрүүлэгшэ.

МАРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭРНҮҮД

БУХАРЕСТ, июниин 21. (ТАСС). Аджерпресс агентство игэжэ мэдээсэнэ:

«Совет айлшадые нефтехимиин түбэй хүдэлмэрилэгшэд хани халуунаар угтаба», «Совет ехэ айлшадаа Бакэуска областиин ажалшад эрхимээр угтаба», «Мартагдашагүй үдэрнүүд» гэһэн гаршагуудые хэжэ, Советскэ Союзай партийно-правительственна делегациин, Румыниин хүтэлбэрилэгшэдэй айлшалһан тухай Румыниин бүхы газетэнүүд бэшэнэ. Промышленна түб болохо Онешть-Борзешть гэдэг газарта ехэ айлшад хүрэһэн байна. Борзешть станци хүрэтэр тусхай поездын ябаха замда Румыниин ажалшад совет айлшадаа хүндэмүүшэ ёһоор угтаа гээд, Бухарестын газетэнүүдэй тусхай корреспондентнүүд дэлгэрэнгыгээр мэдээсэнэ.

Аха дүүгэй халуун хани барисаанай оршон байдалда советскэ делегаци орон соогуур айлшална гэжэ «Скынтейя» газетэ бэшээ. Совет ехэ айлшадай бүхы ябаха замдань «эрхимээр айлшалыт», «айлшадай ерэһэндэ баяртайбди» гэжэ хүн зон угтана гээд, «Мунка» газетэ бэшэһэн байна.

Н. С. Хрущев толгойлогшотой советскэ партийно-правительственна делегаци Румыниин Арадай Республикада айлшалжа байна. Зураг дээрэ: Советскэ Союзай, Румыниин Арадай Республикын делегацинуудай хоорондо хэлсээнүүд боложо байна.
ТАСС-ай фотохронико.

ВЦСПС-эй Президиумдэ

Профсоюзна организацинуудай кино харуулха түхеэрэлгэнүүд олошоруулагдаба

МОСКВА. (ТАСС). Энэ оной нэгэдэхи кварталда профсоюзна организацинуудай кино харуулха түхеэрэлгэнүүд мянга гаранаар олошоруулагдаба. Мүн кино харуулдаг эмхи зургаанууд техникэ талаараа һайжаруулагдаһан байна. Хуушарһан олон түхеэрэлгэнүүд һэлгүүлэгдээ. 3 һарын туршада 230 миллион хүн кино хараба. Үнгэрэгшэ жэлэй энэ үеынхиһөө 30 миллионоор олон болоно бшуу.

Ажалшадта кино харуулха асуудал тухай ВЦСПС-эй Президиумэй гаргаһан тогтоол соо дээрэ дурсагдаһан баримтанууд харагдаанхай.

Ажалшадта кино харуулха ябадалда профсоюзуудай олон соведууд ехэ анхарал табидаг болоо гээд, тэндэ баталагдаһан шиидхэбэри дотор тэмдэглэгдэнэ. Казагай, Арменийн, Латвиин, Молдавиин республикануудай, Краснодарай, Ставрополиин, Башкириин, Владимирска, Вологодско, Воронежско, Куйбышевска, Пензенскэ, Ростовско, Татарай, Тюменскэ, Ульяновска болон профсоюзуудай бусад олон соведүүд һайн амжалта туйлаба.

Ажалшадта кино харуулха талаар Таджикистанда, Эстонидо, Белоруссида, Узбекистанда, Грузида, Тульска, Сахалинай, бусад областьнуудта дутагдалнууд бии гэжэ ВЦСПС-эй Президиум тэмдэглээ.

Ажалшадта кино харуулха хэрэгые саашадань һайжаруулха хэмжээнүүд ВЦСПС-эй Президиумэй тогтоол соо хараалагданхай.

Уласхоорондын пролетариадай элитэ ехэ түлөөлэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүдэй суглуулбари

«Хүдэлмэришэн ангиин ораторнууд» гэһэн номые политическэ литературын хэблэл гаргаба. Научна коммунизмын үндэһэ һуури табигшадай, уласхоорондын пролетариадай элитэ ехэ түлөөлэгшэдэй хэлэһэн үгэнүүд энэ суглуулбари соо оруулагданхай.

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

Сэлэнгын совхозой 3-дахи фермын хүдэлмэришэдэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэгдэнхэй. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: фермын парторг Р. Ш. Мункуев КПСС-эй ЦК-гай болон ССР Союзай Министрнүүдэй Соведэй Хандалга тухай хони хайшалагшадта хөөрэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

КПСС-эй райкомуудта

ХЭРЭН. Саяанай совхозой нүхэр Аюшеевэй звеногой механизаторнууд Москвагай областиин «Заокский» совхозой механизаторнуудай үүсхэл дэмжэзд, 1962 ондо 150 га кукурузын поли дээрэhээ 7350 центнер, 15 га газарта тэжээлэй бобы тарижа, 135 центнер, 7 га саахарай свёклоhоо 182 центнер тэжээлэй единицэ ургуулан абаха гэжэ шиидэбэ. Тэрэнэй хажуугаар, саахарай свёклын эшэ набша 105 центнер тэжээлэй единицэ үгэхэ юм. Уялгын ёhоор, хамта дээрэ 7771 центнер тэжээлэй единицэ абтажа, совхозой 250 үнеэ бүхэли жэл соо хангахаар hайн шанартай эдеэ хоол бэлдэгдэхэ болоно. Тиигэжэ үнеэн бүриhөө 1700 килограмм hү hааха арга боломжо нээгдэнэ.

Энэ совхозой свёклошон нүхэр Ангаев энэ жэл сөө 60 га талмайhаа 6000 центнер саахарай свёкло, 15 га талмай дээрэhээ 150 центнер тэжээлэй бобы, 7 га талмайhаа 840 центнер турнепс ургуулжа, 2615 центнер тэжээлэй единицэ абаха гэhэн уялгаяа бэелүүлхын түлөө оролдожо байнхай.

КПСС-эй Түнхэнэй райкомой бюро нүхэр Аюшеевэй хүтэлбэрилдэг кукурузашадай звеногой ба свёклошон нүхэр Ангаевай үүсхэлые дэмжэжэ, аймагай бүхы колхоз, совхозуудай парткомууд болон правленинүүдые тэжээлэй ургамалнуудай үндэр ургасын түлөө социалис мүрысөө эмхидхэхые уялгалба.

***

ПЕТРОПАВЛОВКА. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой hү hаалиин гүүртын А. А. Пашинский гэгшын хүтэлбэрилдэг кукурузашадай звено серпуховойхидой үүсхэлые аймаг соогоо түрүүлэн дэмжэбэ. 1962 ондо гектар бүхэнhөө 350 центнер кукурузын ногоон набша, 150 центнер саахарай свёкло, 20 центнер бобы, 15 центнер горох, 300 центнер турнепс хуряаха гэhэн уялга абаа. Пашинскиин звено даажа абаhан тарилгын газар дээрэhээ 27 мянгаhаа үлүү тэжээлэй единицэ гэхэ гү, али гектар бүхэнhөө дунда зэргээр 5000 тэжээлэй единицэ абаха гэжэ шиидэбэ. Хэрбээ энэ хэгдээд байгаа hаа, 300 үнеэд тэжээлээр хангагдаха, үнеэн бүриhөө 200 килограмм hүн hаагдаха.

«Октябрьский» совхозой Э. Г. Бочаровай, К. А. Леонтьевой оньhожоруулагдаhан звенонууд серпуховойхидой үүсхэлээр эхилhэн бүгэдэ арадай мүрысөөндэ мүн лэ оролсобод. Бочаровай хүтэлбэрилдэг звено 735 гектар тарилгын поли дээрэhээ 43050 центнер тэжээлэй единицэ гү, али гектар бүхэнhөө 5850 тэжээлэй единицэ абаха гэжэ шиидэ. Нүхэр Леонтьевой звено 53 гектар тарилгын талмайhаа 31170 центнер тэжээлэй единицэ гү, али дунда зэргээр гектар бүхэнhөө 5880 тэжээлэй единицэ абахань.

КПСС-эй Зэдын райком Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ба «Октябрьский» совхозой механизаторнуудай үүсхэл бюрогой заседани дээрэ хаража үзөөд, эмхидхэхыень партийна организацинуудые уялгалаа.

***

ГУСИНООЗЁРСК. Сэлэнгын совхозой Д. М. Содномовой хонин ажахын бригада 1961 оной мартда ажалай тоосоондо ороhон юм. Нёдондо жэл бригадын коллектив малайнгаа тэжээл өөhэдөө бэлдээ hэн. Мүнөө бригада хамта дээрэ 5027 толгой хонитой, тэдэнэйнь 996-ниинь хурьгад. Үнгэрэгшэ үбэл 1800 толгой түлгэ хонид hолоомо нэмэргэтэй улаан бургааhаар бариhан хотонууд соо үбэлжөө. Дээдэ тээhээ хушалтагүй hэн туладань, доронь зузаан дэбдихэр хэжэ үгтэhэн байгаа. Иимэ аргаар хонидые үбэлжүүлхэ гээшэ ехэ аша туhатай байhаниинь гэршэлэгдэ. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй барилгада тон бага мүнгэн зөөри гаргашалагдаhан, тэрээн соо үбэлжэhэн хониной нооhон үдхэн hайн шанартай байха.

Нүхэр Содномовой отарада 100 эхэ хонинhоо 96,6 хурьгад абтаа.

Бригадынхид эунай бэлшээридэ hайн бэлэдхэлтэйгээр ороод, түлгын дунда зэргын шэгнүүрые энэ үе соо 50—60 килограмм хүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

Мүнөө тэдэ хонидойнгоо байрые сэбэрлээ, ерэхэ жэл дэбдихэ хохир бэлдэгдээ, хоёр айлай байрлаха гэр, 700 толгой хонидой байра баригдажа байна. Бригадада үгтэhэн 450 га сабшалангай газар үтэгжүүлэгдэжэ, уhалагдана.

Партиин Сэлэнгын райкомой бюро нүхэр Содномовой бригадын жэлэйнь ажалай дүн hайшаажа, совхозой бүхы бригадануудые ойрын саг соо ажахын тоосоондо оруулхыень партком ба дирекцидэ дурадхаба.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ түрүүлжэ ябагшадые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха тухай

Коммунис ажалай түлөө мүрысөөндэ оролсожо, ажал хүдэлмэридөө эрхим hайн амжалта туйлаhанайнь түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар иимэнүүд нүхэдые шагнаха:

1. **Балданов Даши-Нимые**— Зэдын аймагай Борьёогой совхозой ахалагша хонишониие.

2. **Братенькова Евдокия Даниловнае** — Мухар-Шэбэрэй аймагай «Эрдэм» совхозой hаалишаниие.

3. **Брылев Георгий Кузьмичые** — Сэлэнгын аймагай Галуута Нуурай шахтын управлениин экскаваторай машинистые.

4. **Бубеева Мария Даши-Дондуковнае** — Зэдын аймагай «Коммунизм» колхозой hаалишаниие.

5. **Дамбаева Юмжит Намжиловнае** — Хориин аймагай Хэжэнгын совхозой hаалишаниие.

6. **Герасимова Галина Михайловнае** — Улаан-Үдын столовонуудай трестын 9-дэхи столовын поварые.

7. **Ефимов Евгений Карповичые** — барилгын «Бурстрой» трестын дарханиие.

8. **Крылова Евдокия Ильиничнае** — Улаан-Үдын хэлхээ холбооной конторой почтово холбооной операторые.

9. **Ковальчук Николай Андреевичые** — цехын начальник.

10. **Казулина Клавдия Егоровнае** — Улаан-Үдын мебельнэ фабрикын станочнигые.

11. **Новиков Иван Федоровичые** — Хориин аймагай Хандагайн леспромхозой комплексно бригадын бригадирые.

12. **Прутовой Леонид Ивановичые** — Улаан-Үдын судна барилгын заводой хабсаргагшые.

13. **Перфильев Александр Семеновичые** — слесарь.

14. **Печерский Николай Ивановичые**—154-дэхи барилгын трестын бетонщигуудай бригадын бригадирые.

15. **Подойницын Александр Филипповичые** — Улаан-Үдын Шэлэй заводой машинистые.

16. **Семихватский Борис Иннокентьевичые** — Орекитканска геологоразведочнэ партиин ахалагша буровой мастерые.

17. **Терентьев Леонид Степановичые** — Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделениин электромеханигые.

18. **Торонов Роман Касановичые** — Улаан-Үдын Ленинэй орденто паровозо-вагонно заводой котельщигые.

19. **Таракановский Юрий Алексеевичые** — Улаан-Үдын городой hүнэй заводой электригые.

20. **Тихонов Вячеслав Леонидовичые** — нэгэдэхи барилгын трестын шулуушадай бригадирые.

21. **Фомичева Светлана Ивановнае** — Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикын мастерай туhалагшые.

22. **Шобогоров Петр Черналовичые** — Буряадай геологическа управлениин геологосъёмочно экспедициин главна геологые.

23. **Эрдынеев Василий Бальжировичые** — Ивалгын туршалгын үйлэдбэриин ажахын тракторыстые.

24. **Яньков Василий Ивановичые** — Зэдын вольфраммолибденэй комбинадай дархашуулай бригадын бригадирые.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ **А. ХАХАЛОВ.**

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь **Ч. ДОРЖИЕВ.**

Улаан-Үдэ хото, Соведүүдэй байшан.
1962 оной июниин 22.

Хүдөөгэй hонин

Цэлиннэ хизаарта тусхай түсэбөөр шэнэ газар хахалагдадаг байна. hүүлэй гурбан жэлэй туршада тарилгын талмай 3 миллион гектараар ехэдхэгдээ. Мүнөө үедэ тэндэ үшөө 22 совхоз эмхидхэгдэжэ байна. Тургай гэдэг атар тунга газар ашагладаг нютагта ороохо таряа таридаг, мяхалагдаха мал үсхэбэрилдэг «Дружба» гэжэ ехэ совхоз бии юм. Энэнь Целиннэ хизаарай 711-дэхи совхоз болоно.

***

Армениин Гладзор гэдэг хадын hууринда уhа бүлэдэг ехэ хүсэтэй станци хүдэлгэгдэжэ эхилээ. Дүтэ шадарай 600 гектар газарые энэ станци уhалха. Мүнөө жэл тэндэ виноградай, бусад жэмэстэ мододой сад бии болгогдохо юм. Мүнөө Арменидэ уhа бүлэдэг 130 станци хүдэлнэ. Уhа бүлэдэг эдэ станцинууд республикын бүхы гол мүрэнүүд дээрэ шахуу баригданхай.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур
1962 оной июниин 28.

Туршалгын жэшээтэ ажахыhаа ямар жэшээ абалтайб

Ивалгын туршалгын жэшээтэ ажахы арга боломжонуудаа мууса хэрэглэнэ

Буряадай хүдөө ажахын туршалгын станциин үйлэдбэриин үндэhэ hуури болохо Ивалгын туршалгын жэшээтэ ажахы республикынгаа колхоз, совхозуудта бодото жэшээ харуулха, ажахыгаа ямар аргаар эрхилжэ, аша үрэ ехээр абахаб, продукциин өөрычь үнэ сэн яажа хямдаруулхаб гэжэ заажа үгэхэ үүргэтэй. Теэд тус ажахы энэ үүргэеэ хэр дүүргэнэ гээшэб? Мүнөө дээрээ тэрэ уялгаяа тон хангалтагүйгөөр бэелүүлнэ гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Энэ ажахын нёдондоной үйлэдбэриин дүнгүүд гол зүйлнүүдээрээ республикын дунда зэргын туйлалтануудhаа доогуур байшоо. Жэшээнь, мяха, hү ехээр абахын тула малаа гарзалуулхагүй, hубайруулхагүй байhаниинь элитэ. Теэд нёдондо тус ажахы урда жэлэйхиhээ олон мал үхүүлээ, 100 хонин бүриhөө миил 42,9 хурьга абаа, 35,3 хурьга түлжүүлээ. Хонидойнь хахадhаа олонхинь hубайршоо. Эхэ гахай бүриhөө оройдоо 7,8 поршоонхо абтаа, 5,8 поршоонхо түлжүүлэгдэhэн байна. Урда жэлэйхидэ орбол, үнеэн бүриhөө 337 килограмм hүн бага hаагдаа, тахяа бүриhөө 21,1 үндэгэ үсөөн абтаа. Хонин бүриhөө миил 2,17 килограмм нооhон хайшалагдаа.

Эдэ бүгэдын эсэстэ урда жэлэйхидэ орбол 2279 центнер hү, 127 центнер нооhо, 30,5 мянган үндэгэ бага абтаа.

Ороохо таряа, хартаабха овощ болон бусад ургамалнуудай ургаса мүн лэ бага болошоо. Хэтэрхэдээ тарилгын талмай 230 гектараар хороожо, нилээд ехэ газараа «амарруулhан» байха юм.

Малай ашаг шэмын, ургасын доошолhоной, үйлэдбэриин гаргашын дээшэлhэнэй уршагhаа продукциин өөрынь үнэ сэн хараата ехэ болоод, ажахынь бүхы дээрээ 132,8 мянган түхэригөөр гарзатажа гараа бшуу.

Ажахын хүтэлбэрилэгшэд (директор С. С. Автушенко, парткомой секретарь Р. Д. Митропольский), тэндэхи мэргэжэлтэд үнгэрэгшэ жэлэйнгээ хангалтагүй дүнгүүдые хура бороогой бага орожо, ган гасуурай болоhоор шалтагаалдаг заншалтай. Зарим талаараа тиимэ бэрхэшээл тудабашье, тэрэнь гол шалтагааниинь бэшэ байгаа гэжэ хэлэхээр. Ушарынь ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд гүүртэ, отара, бригада бүхэнэй доторой арга боломжонуудые элирүүлжэ, тэрэниие гүйсэд hайнаар хэрэглэхэ тушаа эмхидхэлэй, политическэ хүдэлмэри hулаар ябуулаа гээшэ.

Байгша ондо нёдондонойнгоо алдуу эндүү хараадаа абажа, КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй эрилтын ёhоор ажахыгаа эрид хүгжөөхэ хэмжээ ябуулгануудые хараалжа, бүхы хүдэлмэрилэгшэдөө шэнэ амжалтада зоригжуулха бээз гэжэ hанагдаhан байгаа.

Теэд бодото дээрээ тиимэ юумэ болоогүй. Энээниие нэн түрүүн 1962 оной түсэб дээрэhээшье хаража болоно.

Түсэб гээшэ ажахын доторой арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхээр, хүнүүдые урагшань зоригжуулхаар табигдаха ёhотой байhаниинь мэдээжэ. Зүгөөр энэ ажахын 1962 оной түсэб олон зүйлнүүдээрээ тон доротуулагдаа гэжэ сэхэ хэлэмээр. Жэшээнь, байгша ондо үнеэн бүриhөө 2000 килограмм hү hаахаар хараалагдаба. Тиин нёдондо энэ ажахын хоёр отделениин hаалишад дунда зэргээр үнеэн бүриhөө 2150—2160 килограмм hү hаагаа hэн. 1960 ондо энэ ажахын 43 hаалишад үнеэн бүриhөө 2000 гаран килограмм hү hааhан юм.

Энэ жэлдэ хонин бүриhөө 2,8 килограмм нооhо хайшалхаар түсэблэгдэбэ. Теэд нёдондо 3-дахи, 4-дэхи отделенинүүдтэ хонин бүриhөө 3 килограммhаа дээшэ нооhо абтаhан байха. Баhа тахяа бүриhөө 70 үндэгэ абаха гэжэ шиидээ. 1961 ондо шубуушан Анна Кулакова тахяа бүриhөө 80 үндэгэ абаhаниинь хүнүүд мэдэнэ.

Мүнөө шэнэ жэлэй 5 hарын үнгэрөөд байхада тус ажахы гээгдэлhээ гараагүй, бүри нёдондонойхиhоо доошоо орожо байна гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ нёдондоной 5 hарада үнеэн бүриhөө 781 килограмм hү hааhан байбал, энэ жэлдэ тэрэнь 701 килограммдаа орошоо. Мүн энэ үедэ нёдондонойхиhоо арбаад мянган үндэгэ үсөөн абтаа. Гүрэндэ тушаагдаhан эбэргэ бодо малайнь дунда зэргын шэгнүүр урда жэлэйхиhээ 39 килограммаар бага болошоо.

Тэрэшэлэн энэ үедэ адуу малай тоо толгой олошорхын орондо нёдондоной энэ үеынхиhөө үсөөрhэн байна. Тодорхойлбол, эбэртэ бодо малай тоо 388 толгойгоор, тэрэ тоодо үнеэд 157 толгойгоор, хони —5163, гахай—892, адуу мори —66, шубуу—3106 толгойгоор үсөөрөө. Али тэдэнэр гүрэндэ мал олоор тушаажархёо юм гү гэхэдэ, тиимэ бэшэ. 1962 оной июниин 10-най байдалаар тус ажахы гүрэндэ мяха худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэб миил 64 процентдэ хүргөөд байнхай.

Нёдондо олон мал hубайраа гэжэ түрүүн тэмдэглээ hэмди. Теэд энэ жэлдэ hайжарhан юумэниинь үгы. Үнгэрэгшэ жэлэй 5 hарада 1120 тугал абтаhан hаа, энэ жэлдэ 983 тугал абтаа. Мүн 300-гаад поршоонхо үсөөн абтаhан байна.

Ивалгын туршалгын жэшээтэ ажахын үнгэрhэн жэлэй, тэрэшэлэн энэ жэлэй 5 hарын дүнгүүдые хараад байхада энэ ажахыhаа ямар жэшээ абалтайб гэжэ асуумаар.

Тиин энэ ажахыда, мүн туршалгын станцида эрдэмтэд, мэргэжэлтэд олон гээшэ. Жэшээнь, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидадууд Ж. С. Содномов, Н. В. Савинская, М. Р. Куклина болон бусад бии. Теэд эдэ эрдэмтэд имагтал научна хүдэлмэри хэхэ ёhотойбди гэhэншүүгээр хандажа, үйлэдбэридэ балай хамаархангүй байдаг заншалтай. Агрономууд, ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэд туршалга хэжэ байhан альганай зэргэ газараа хараад лэ заарладаг. Туршалгын жэш[...]тэ ажахын үйлэдбэридэ [...] hаналаа табидаггүй байха[...] Зарим мэргэжэлтэд, жэш[...] нүхэд Филатов, Балдуни[...] Гадамко, Бабаринов б[...] бусад, хаана ямар фермэ[...] гэжэ hайса мэдэнгүй hууд[...]

Ажахын главна мэргэ[...]тэд, хүдөө ажахын инст[...]дай туршалгын стан[...] научна хүдэлмэрилэгшэд [...]гада, фермэ дээгүүр хаа [...]са, миил ябууд айлша[...] заншалтай. Фермэ дээ[...] сүүдхээр байжа ажалл[...] эрдэмтые олохонь бэрхэ[...]

Ажахыдамнай түрүү, [...] малшад—замай залуу[...] бии. hаалишан Зоя Кол[...] үнеэн бүриhөө жэлдээ [...] килограмм hү hаадаг, [...]шан Т. П. Шункова эхэ г[...] бүриhөө бүхыдөө 20,6 [...] шоонхо түлжүүлдэг. Теэд[...]нэй дүршэлые согсолжо, [...]дын шадабари болгохо[...] хэншье оролдоногүй.

Парткомой секретарь [...] Митропольский, рабочи[...] түрүүлэгшэ Н. С. Чер[...] гэгшэд отделени, фермэ, [...]гадануудай хүдэлмэридэ [...]зэгыгөөр анхардаггүй, [...] дээгүүр «эльбээд» лэ гар[...]даг. Түрүүшүүл ямар а[...] амжалта туйланаб, [...] шалтагаанhaa зарим ф[...] гээгдэлдэ ороноб гэжэ [...] тодорхойлогдодоггүй. Гл[...] зоотехник С. П. Денис[...] фермэ, гүүртэ дээгүүр яб[...] дутагдалнуудые усадхаха[...] рүү дүршэл нэбтэрүү[...] орондо директортээ мэд[...]хээд лэ, бэеэ нюугаад лэ[...]даг болошонхой.

Туршалгын жэшээтэ [...]хын иимэ хангалтагүй[...] ажаллажа байhанда па[...] Улаан-Үдын Советскэ рай[...] райгүйсэдком зэмэтэй. [...] Хүдөө ажахын продуктну[...] абаха, бэлэдхэхэ министр[...]во, Буряадай хүдөө аж[...] институт энэ талаар мүн[...] харюусаха зэргэтэй.

«Олон тарбаган но[...]доо багтахагүй» гэhэ[...] энэ ажахыда олон тоото [...] эрдэмтэд бии байбашье, [...] үрэнь харагданагүй.

С. МАГДАЛО[...]

„Ёлочка" бухөөр hуурижа[...]

Наран ороптожо, уужам Түгэнын тала дайда hүүдэрлэжэ эхилбэ. Гансал Заган дабаанай орой дээгүүр орохо наранай элшэ ой модоной дабаанда наадаhаар. Сулхари голой үдхэн hайхан ногоондо гэрзытэрээ садашаhан үнеэд hубарилдан, томоотой аалиханаар добо руу уруудан субана. Энэ үедэ колхозой түбэй урда захада түбхинэhэн ута гонзогор дал соо үдэшын hаамда бэлэдхэл түлэг дундаа.

— Петр Дмитриевич, мотооро хүдэлгэжэ, түхеэрэлгэеэ шалгыш. Үсэгэлдэрэйхидэл үнеэдээшье, маанадаашье бү зобоо. Түрүүшын үнеэд гараа ерээд, үүгэнэлдэжэ, шиниингээ машинын абяа гарахые хүлеэжэ байна. Шамдыш, — гээд hаншагаа бага сага сайжа ябаашье hаа, залуугайнгаа ольhо үшөөл орхёогүй hаалишан Е. Федорова мотористоёо яаруулна. Баhа хажуудань угжануудаа бэлдэжэ байhан залуухан басаганда хандан: «вакуум хоолойнгоо крануудые ошоод, нээжэрхи, досоонь шорой тооhон ороhон байгаа hаа, hорогдожо сэбэр болог» гэнэ.

Энэмнай хадаа Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозой 2-дохи фермынхид «Ёлочка» түхэлэй түхеэрэлгээр үнеэдээ hагхаяа бэлдэжэ байна гээшэ.

Мал ажалдахи хүшэр хүндэ хүдэлмэри болохо үнеэ hаалгые оньhожоруулха талаар Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм», «Заганский» колхозуудай түрүү hаалишад hайн hайхан үүсхэл гаргаа бэлэй. Мүнөө «Коммунизм» колхозой бүхы үнеэд энэ аргаар hаагдадаг болоо. Энээн тушаа колхозой парткомой секретарь Антонов иигэжэ хөөрэнэ:

— Үнеэдээ гараар hаадаг байхадаа hаалишанаар хүдэлхэ хүнүүдые оложо ядагша бэлэйбди. Тиимэhээ үнеэдэйнгээ тоо толгойе олошоруулхагүйн түлөө али бүхы аргаараа оролдодог байгдаа. hаалишадые оложо ядахадаа заримдань пальто худалдажа абахабди гэжэ байгаад аргададаг hэмди. Хэрбээ колхозой 450 үнеэдые 21 hаалишад hаадаг hаа, мүнөө 9 hаалишад эды тухай үнеэдые хашалгүй hаана. Шэнэ, түрүү арга ажахыдаа хэрэглэhэнэй ашаар 12 hаалишад сүлөөржэ, ондоо ажалда хэрэглэгдэдэг болоо. Мүн ажалай бүтээсэ 2,5—3 дахин дээшэлжэ, зөөриин гаргаша нилээд хороо,—гэжэ тэрэ урмашан зугаална.

Оньhон аргын али тухай аша үрэтэй байhые хорёод жэлдэ hаалишанаар хүдэлhэн, тугаар хани нүхэдтөө заабари үгэжэ, яаруулжа байгааша Екатерина Ивановна Федорова парткомой секретариин хэлээшэдэ нэмээн:

— Ямар hайхан саг боложо байна гээшэб даа. Би хори наhа hая хүрэжэ ябахадаа түрүүшынхээ hаалишан боложо фермэдэ ерээ хүнби. Тэрэ гэhээр мүнөө болотор таhалгаряагүй улаан гараараа үнеэнэй дүрбэн хүхэ шобторжо гарааб. Хорёод үнеэдээ 2 час үлүүтэй саг соо арай шамай дууhагша бэлэйбди. Ажалай hүүлээр нюрга hээр, гаршни шалажа, шархиржа зобоохо даа. Харин мүнөө 120 толгой үнеэдые 3 хүн час хахад соо hаагаад лэ дүүргэжэрхинэбди. Үнеэдэй хүхэндэ угжануудые углажархёод, hүнэй гоожохые шалгажа, траншей соогуураа алхалжа байхада ямар жаргал гээшэб! Би, юрэдөө, хүрөө болоо, хүдэлхысэ хүдэлөөб. Амарха юм байна гэжэ hанажа ябагша hэм. Зайн галаар үнеэдээ hаадаг болоhонhоо хойшо hаалишан мэргэжэлээ орхихо дураммигүй болоод байгдана,— гэжэ тэрэ хөөрэнэ.

Хөөрэлдэhөөр байтарнай бэлшээриhээ үнеэдшье булта ерэбэ. Мотооршье хүдэлжэ, түхеэрэлгэшье шалгагдажа, үдэшын hаали захалба. Далай тэгэндэ тоггоогдоhон түхеэрэлгын үүдэнэй нээгдэхэдэ 16 үнеэд хэндэшье туулгангүй, өөhэдөө үридэлдэжэ байгаад орожо, өөр өөрынгөө байра эзэлээд, кормушка соохи обеосой талха амтархан эдинэ. Энэ үедэ туhамарша hаалишан Е. Олейникова бүлеэн уhаар үнеэдэй дэлэн угаажа, полотенцеэр аршажа эхилнэ. Хойноhоонь hаалишад Федорова Воронцова хоёр бэлэн болоhон, шалгагдаhан угжануудаа хүхэндэнь угжана. Түхеэрэлгэдэ 8 аппаратура. Түрүүшын бүлэг үнеэдэй hаагдажа, нүгөөдэ үүдээр газаашаа гарахадань, үлэгшэ 8 үнеэдынь hаагдажа эхилнэ. Тиигэжэ 10 минутын хэмжээндэ 16 үнеэд hаагдана. hаагдаhан hүн вакуум хоол[...] дамжажа, ондоо таhалга[...] тодхогдоhон 150 литрын [...]хо руу гоожоно. Боош[...] hүн резинэ шлангаар [...] руу ороно. Тиигэжэ hүн[...]нэй гар хүрэнгүй, бэлэд[...] пунктда эльгээгдэнэ. [...] ерэhэн hүнэй шанар ша[...]да нэгэшье шорой шох[...] байтагай тооhо[...] ороогүй сэбэр[...]даг.

> „...Үнөөр хямда тэжээлтэй болоод, мал ажалдахи хүндэ хүдэлмэриин оньhожоруулагдаад байбал, хямда сэнтэй мяха, hү элбэг ехээр абаха арга бии болохо".
>
> *(Советскэ Союзай Коммунис партиин Центральна Комитедэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Хандалгаhаа)*

Фермын үнеэ[...]нөө үдэр, h[...] бэлшээгдэнэ. [...]үхэр адуулагш[...] Бельский, Р. [...]ров, К. Олей[...] гэгшэд [...] ажалдаа үнэ[...]хэнhөө хандана. hүн билтаруулга тэдэнэй [...]та ха юм. Бэлшээри hа[...] газарые шэлэн оложо, [...] адуулхые тэдэнэр ходо [...]додог. Мүнөө фермэдэ [...]хын 450—500 литр hүн [...]дана. hаалишад мүнөө үнеэн бүриhөө 1400 ли[...] hааха гэhэн уялгатай. [...]мынхид коммунис а[...] коллективэй нэрэ зэргэд[...] тэхын түлөө тэмсэнэ.

Б. ЖАМБАЛ[...]
манай [...]

ЗУРАГ ДЭЭР[...] hон аргаар ү[...] гые аймаг со[...] рүүлжэ ха[...] «Коммунизм» [...]зой (Мухар-Ш[...] рүү hаалиша[...] молой гашүү[...] лева үнеэдэ[...] бэлдэжэ байна.

З. ВЕСНИНА[...]

ЭБТЭЙ АЖАЛАЙ ҮРЭ ЕХЭ

Тимлюгэй цемент-шиферэй заводой хүдэлмэришэдэй ажал хэрэг тухай

„Барилгын ма- ериалнуудые үй- эдбэрилдэг про- ышленность үргөөр хүгжөөхэ эрэгтэй. 1980 он- о 235 миллион тонно цемент үйлэд- эрилдэг болохобди. Тиигэжэ цемент йлэдбэрилгэмнай 20 жэлэй турша оо таба дахинһаа үлүүгээр дээшэлхэ айна“.

(КПСС-эй XXII съезд дээрэ партиин Программа тухай Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлһээ)

Хамаг аргаая хэрэглээд байхада...

раалагдаад байһан жэлэй туршада мическа туйлай зорилгонуудые ахэ болонобди. й ажахын бүхы ринуудые элек- элшэ хүсөөр гүйсэд хангаха, шленностиингаа үйлэдбэридэ еска дэбжэлтэ туйлаха ба ажахыгаа эрид шууд хүгжөө- ураа, хамагай түрүүн барилгын ал үйлэдбэрилгые бүхы хэм- эр үргэдхэхэ тухай партиимнай амма соо заагдана. 1980 ондо оо 235 миллион тонно цемент бэрилдэг болохо гү, али хорин оо тус үйлэдбэриин хэмжээн дахин үргэдхэгдэхэ байна.

мент гээшэ барилгымнай ин- ин хилээмэн» гэжэ нүхэр Хрущев хэлэһэн байна. Це- э промышленностиие хүг- элэ парти, правительствымнай ехэ анхарал хандуулагдана. жэлэй эсэс—1965 ондо оро- й цементнэ промышленность ингаа ажахын хэрэгсэлдэ 122 он тонно цемент үгэдэг болохо.

ентнэ промышленностиие хүг- өөр табигдаһан зорилгые бэе- хэрэгтэ манай Тимлюгэй це- шиферэй заводой хүдэлмэришэд нгөө хубитые оруулалсахаар шиидэнхэй. Жэл ерэхэ бүри эрилдэг продукциингаа хэм- дээшэлүүлхэ, шанарыень һай- лхын тула бүхы арга болом- аа зүбөөр хэрэглэхые орол- и. Табигдаад байһан эдэ зо- нуудые амжалтатайгаар шиид- тула заводоймнай партийна изаци хүтэлбэрилхы шухала дүүргэнэ.

9 он болотор манай завод тагүйгөөр хүдэлмэрилдэг дээ- продукци гаргалгаар гүрэнэй жэлһээ жэлдэ дүүргэдэггүй ун дээрэһээ иимэ гээгдэнги а ороод байгааб гэхэдэ, ажа- хидхэл муу, бии байһан тү- энүүд дүүрэн хүсөөрөө ашаг- ггүй, үйлэдбэриимнай техно- наринаар сахигдадаггүй бай- эшэ.

ой партийна организациин дээрэ эдэ дутагдалнууд ту- о дахин хэлсэгдэдэгшье бай- 959 оной һүүл багта болоһон глаан дээрэ заводойнгоо үй- ин гол участогуудта ажал болон технологи һайн мэдэ- женерно-техническэ хүдэлмэ- эдые табиха гэһэн шиидхэ- ботаһан байгаа. Гадна тэрэ ай шиидхэбэри соо заводой ридэ байһан гол дутагдал- он зүбөөр заагдаһан юм.

үдэй партийна суглаанууд хамагай түрүүн коммунист- үйлэдбэриингөө эгээл ха- татай участогуудта хубаари- табиха асуудал шиидхэгдээ водой управлениин аппарад- лмэрилжэ байһан инженер- но-техническэ олон хүдэлмэрилэгшэд цехүүдтэ ажаллахаар эльгээгдэһэн байна. Һүүлээрнь заводой партком хүдэлмэриингөө гол анхаралые хүдэлмэришэдтэ хандуулдаг болоо. Тиигэжэ үйлэдбэри дээрэ техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар партиин ЦК-гай 1959 оной июль һарада болоһон Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө тэмсэл үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнэ.

1959 онии заводоймнай бүхы хүдэлмэришэд, партийна организаци шанга тэмсэл соогуур үнгэргэһэн байха. Бүхы тухеэрэлгэнүүдые бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглахын, продукциингаа шанарые һайжаруулхын түлөө ехэ оролдолго гаргагдаа. Гэбэшье, тэрэ оролдолгомнай дэмы үнгэрөөгүй, аша үрэнь харагдажа захалаа. Эрьелдэжэ байдаг пеэшэнгүүднай час соо хорёод тонно клинкер гаргадаг, мүн шифер дарадаг машинануудай бүтээсэ эрид дээшэлээ бэлэй. Тиигэжэ продукци үйлэдбэрилхэ гүрэнэй түсэб тэрэ ондо гол түлэб сүм дүүргэгдэһэн юм.

Туйлаһан амжалтаараа урмашаһан хүдэлмэришэднай саашадаа шэнэ техникэ, түрүү технологи хэрэглэхын түлөө бүри эдэбхитэйгээр тэмсэжэ ороо. Үйлэдбэриин суглаанууд дээрэ бии байһан арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэхэ талаар үнэтэ дурадхалнууд оруулагдаһан байна.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэхэһээ гадна, продукциин шанарые һайжаруулха гээшэ гол зорилгонуудаймнай нэгэн болоно. Юуб гэхэдэ, арадайнгаа ажахын хэрэгсэлдэ эрхим шанартай цемент үгэхэ ёһотойбди. 1959 ондо үйлэдбэрилһэн цементымнэй нэгэ дүрбэлжэн сантиметр 350 килограмм дааха байгаа һаань, 1960 ондо 380, 1962 ондо—450 килограмм хүрэтэр шанарыень һайжаруулһан байнабди. Үнгэрһэн жэлдэ бүри ехэ амжалта туйлагдаа. Түсэбһөө гадуур 420 мянган тонно цемент, 4,5 миллион хабтагар шифер үйлэдбэрилһэн байгаабди.

Иимэ амжалта хүнгэхэнөөр туйлагдаагүй. Һүүлшын хоёр жэлэй туршада үйлэдбэри дээрэ техническэ дэбжэлтэ туйлаха талаар бага бэшэ хүдэлмэри хэгдэһэн байна. Ажал ехэтэй хүдэлмэринүүд барандаа шахуу оньһожоруулагдаа. Шифер хабтайлгадаг машина, цемент татадаг тээрмын, эрьелдэдэг пеэшэнгэй конструкцинууд хубилгагдаа. Уралан нарижуулгын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг инженернүүд нүхэд Шилкина, Венигер гэгшэдэй оруулһан дурадхалаар эрьелдэдэг пеэшэнэй доторой тухеэрэлгэнүүд заһабаригүйгөөр 200 сүүдхэ хүрэтэр ашаглагдадаг болоо. Тэрэшэлэн тээрмын машинистнууд Полина Ефимкина, Федор Хлыстов гэгшэд уралан нарижуулгын дурадхал оруулжа, тээрмэнүүдайнгаа бүтээсые ехээр дээшэлүүлһэн байна.

Заводоймнай хүдэлмэришэд үнгэрһэн жэлэй 4-дэхи кварталай хүдэлмэриин дүнгөөр оронойнгоо цементнэ заводуудай коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, барилгын ба барилгын материалнуудай промышленностиин хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК-гай дамжуулгын Улаан туг 10 мянган түхэриг шантайгаар абаһан байгаа. Тэрэ тугаа мүнөөшье бүхөөр барижа ябанабди. Долоон жэлэй дүрбэдэхи жэлдэ абаһан уялгамнай амжалтатайгаар дүүргэгдэжэ ябана. Үнгэрһэн 5 һарынгаа түсэбһөө гадуур 6 мянган тонно цемент, 1 миллион шахуу хэһэг шифер үйлэдбэрилөөбди.

В. Хомутников,
заводой парткомой секретариин орлогшо.

★ ★ ★

МҮРЫСӨӨНЭЙ ДҮН ҮДЭР БҮРИ

Саг—эгсэ 30 минутагүй 12 час болохоёо байба. Заводой главна инженер нүхэр Струневичын кабинет соо предприятиин цехүүдэй, таһагуудай начальнигууд, харюусалгатай бусад хүдэлмэрилэгшэд сугларанхай.

— Зай, сугларха зомнай суглараа гү? Үсэгэлдэрэй хүдэлмэриин дүн ямараар гаргагдабаб. Хэднай түрүүлжэ, хэднай гээгдэбэб. Эхилеэ,—гээд главна инженер Валентин Иванович хэлэбэ.

Заводой үйлэдбэриин таһагые даагша дансаяа нээжэ хараад:

— Гурбан сүүдхын саада тээ гээгдэжэ ябаһан үйлэдбэриин цехын коллектив (начальнигынь нүхэр Черкис) июниин 20-до клинкер галдаха, известняк татаха даалгабаря 109 процент дүүргээ. Продукциингаа өөрынь үные химдаруулгаар 577 түхэриг арьбалаа. Миин байһан түхеэрэлгэ үгы. Хоёр сүүдхэ соо иимэ хубилалта хэһэн тус цехынхидтэ түрүү һуури олгохо дурадхал оруулнаб.

— Ондоо дурадхал бии гү?—гээд главна инженер асууба.

— Үгы, үгы.

— Ямар цех гээгдэжэ ябанаб?

— Шифернэ цех (начальнигынь нүхэр Ершов) сүүдхынгээ даалгабари 89 процент дүүргээ. Продукциинь 7 процент голодоһондо гараа...

Һүүлээрнь главна инженер гээгдэлдэ ороһон цехын начальнигые бодхоожо, ямар шалтагаанаар гээгдэлдэ ороһыень тодорхойлуулаад, дутагдалнуудаа усадхаха болзор тогтоогоод таранад.

Иигэжэ заводой дирекци үдэр бүхэндэ 20—30 минута соо мүрысөөнэй дүн гаргадаг болонхой.

— Эдэ үдэрнүүдтэ үйлэдбэриингөө арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхын тула ехэ оролдолго гаргажа байнабди,—гэжэ Валентин Иванович хөөрэнэ. —Гараха июль һарада манай завод дээрэ Россин Федерациин арадай ажахын совет цементнэ промышленностиин предприятинуудай түлөөлэгшэдэй суглаа үнгэргэхэнь. Тиимэһээ үйлэдбэриингөө бүхы показательнуудые һайжаруулан, айлшадаа угтаха ёһотойбди.

Тоо, баримтанууд

✦ Жэлэй түсэбһөө гадуур 5 мянган тонно цемент үйлэдбэрилхэ гэһэн социалис уялга хахад жэлээр урид дүүргэгдэв. Жэлэй даалгабариһаа гадуур 1 миллион 500 мянган хэһэг шифер үйлэдбэрилэгдэхэ.

✦ Продукциин өөрын үные хямдаруулһанай ашаар жэлэй эсэстэ 40 шахуу мянган түхэриг мүнгэн арьбалагдаха.

✦ 1958 ондо цемент үйлэдбэрилгэ 100 процент байгаа һаа, 1962 ондо 125,5 процент хүрэтэр дээшэлүүлэгдээ.

✦ Заводой дэргэдэ мебель бүтээхэ шэнэ цех эмхидхэгдэбэ. Тус цехын хүдэлмэришэд дуб, бук гэхэ мэтэ һайхан үнгэтэ модоной фанерээр бүригдэһэн шкаф, сервант, стол бүтээжэ эхилбэ.

✦ Заводой пеэшэнгүүдэй, тээрмэнүүдэй хоолойгоор жэл соо 100 шахуу мянган тонно тооһон агаарта хаягдана. Электрофильтр тодхожо, энэ тооһо үйлэдбэридэ дахин хэрэглээ һаа, жэл соо 300 гара мянган түхэриг арьбалха арга олдохо. Мүнөө тиимэ фильтрнүүд тодхогдожо захалаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шифернэ цех соо.

★ ★

ЗУРАГ ДЭЭРЭ (зүүн гарһаа): цемент татадаг цехын коммунис ажалай халаанай мотористка Рима Охотина, шифернэ цехын түрүү бригадануудай нэгые даагша Геннадий Саватеев.

Бидэнэй хабаадалсаха нангин хэрэг

Хэнэйшье мэдэхээр, парти, правительствамнай оронойнгоо хүдөө ажахые хүгжөөхын тула туйлай ехэ анхарал оролдолго гаргажа байна. Манай заводой хүдэлмэришэд мяха, тоһоной сэн дээшэлүүлхэ тушаа КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол һайшаан дэмжэһэн байна. Бидэнэр, хүдэлмэришэд, энэ тогтоолой удхые зүбөөр ойлгонобди.

Бидэнэр, промышленностиин хүдэлмэришэд, хүдөө ажахыгаа хүгжөөлгөөр бүгэдэ арадай энэ тэмсэлдэ хабаадалсангүй байха аргагүйбди. Тиимэһээ заводоймнай коллектив «Байкальский» совхозой 1-дэхи фермые шефтээ даажа абааһэн.

Би фермэ дээрэ эльгээгдэһэн бригадые даажа март, апрель һарануудта хүдэлмэрилһэн байнаб. Энэ үе соо хоёр байрада үнеэдые һааха электро-түхеэрэлгэ, шэбхэ шабааһа гаргаха 2 транспортёр, үнеэдые уһалха автоуһалуури тодхогдоо. Гадна тугалай, үнеэдэй байрануудта электрын гэрэл оруулагдаа. Тиихэдэ хуушарһан дүүжэн харгы, кормозапарник, һаалишадай улаан булан, хамтын байра заһабарилагдаһан байна.

Заводоймнай туһаламжа энэ тэдыгээр хизаарлагдана бэшэ. Партком болон профкомой даабаряар агитатор эдэ малшадта ерэжэ, хөөрэлдөө үнгэргэдэг, клубаймнай дэргэдэхи уран һайханай бүлгэмэйхид концерт харуулдаг гээшэ. Һаяхан тус фермын эгээл үнинэй, эгээл түрүү һаалишан Анна Пластининада ажалдаа үндэр амжалта туйлаһанайнь түлөө заводнай «Эра» гэжэ алтан часы, мүн һаалишан бүхэндэ унтариин түгэс хэрэгсэл бэлэглээ.

Түрэл партиингаа ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй колхоз, совхозуудай хүдэлмэришэдтэ һаяхан хандаһан Хандалгые уншаад, хүдөө ажахыдаа бүри ехээр туһалхаар зоригжобоб. Шефтээ абаһан совхозойнгоо малшадта тус бүридөө 2 квартиратай 4-гэр бариха, тракторна, автомобильна паркнуудай заһабарида туһалха талаар шэнэ түсэб хараалагданхай.

Дм. Заяц,
механическа цехын бригадир.

ОЛОНОЙ ДУНДАҺАА ШАЛГАРАГШАД

СЭНХИР хүхэ үнгэтэй түргэн поеэздо һуужа, аажамаар урдаһан Сэлэнгэ мүрэнэй эрьеэр уруудаад үзэһэн хүнүүд республика доторнай олон ёһотой даа. Байгал далайн эрье арай хүрэнгүй ябатараа, аяар холоһоо эбхэрэн ерэһэн эршэтэ долгиной шулуун хабсагайн үбсүү наншажа байхыень харахаһаа урид, ногоормо һайхан талын дунда бодхоогдоһон ехэ заводой хоолойнуудһаа баглагар сагаан утаанай мушхаржа байхые обёоронгүй гарахын аргагүй. Энэл даа, Хамар Дабаанай хормойһоо олдоһон баялиг—шанар һайнтай известнягые ашаглахаар баригдаһан Тимлюгэй цемент-шиферэй завод.

...Арбай шэниисын таригдаһан полиин дундуур зурыһан харгы. Заводто дүтэлэн ерэхэдэ, үйлэдбэриин халуун хаһа түлэг дундаа ябажа байба. Цементээр, шиферээр ашаалагдаһан олон вагонуудтай ута гэгшын состав зүдхэһэн паровоз, заводой хашаа сооһоо гаража, холын аянда мордобо хэбэртэй.

Аяар тэрэ баруун хадын орой дээгүүр сэхэ наашаа татагдаһан дүүжэн харгы дамжадаг тоо томшоггүй олон торхонууд удаа дараалан һубарилдана. Саб сагаан известнягаар дүүргэгдэһэн эдэ торхонууд заводой түүхэй эдлэлэй цехэй эстакада дээрэ хоолологдоһоор лэ гэдэргээ дабшана.

Уурхайһаа асарагдаһан известняк шулуу шохойһоо илгагдан, үй бута тээрмэдэгдээд, сагаахан үнгэтэй гурил болон гарана. Тэрэнь бүдүүн соргонуудаар дамжажа, минеральна ондоо зүйлнүүдтэй холисолдон «шлам» гэдэг хүрибтэр сагаан үнгэтэй шэчгэн зүйл боложо, тон ехэ бассейн руу гоожоно. Тэндэ худхагдажа дүүрэһэнэйнгээ удаа агаарай даралтын ехэ хүсөөр түлхигдэн, сорго дамжаһаар ехэ пеэшэнгүүдэй хото руу турьягдана. Тус бүридөө зуу гаран метр утатай, арбаад метр бүдүүнтэй туйлай ехэ түмэр пеэшэнгүүд үдэр, һүниин илгаагүй эрьелдэжэл байдаг. Досоонь хэдэн зуун градус халуун. Иимэ пеэшэн соо үнөөхи шлам гэдэг шэнгэн зүйлынь галдагдажа, хара хүрин үнгэтэй «клинкер» гэдэг хуурай зүйл боложо гарадаг.

Одоол эндэһээ бүхы продукцинь заводой үйлэдбэриин һүүлшын шата—клинкер татажа, цемент гаргадаг тээрмэнүүдэй цехтэ оньһон аргаар эльгээгдэнэ...

ЦЕМЕНТ татадаг тээрмэнүүдэй цех. Досоонь үшөө ороогүй ябахада шэхэ дүлиирүүлмэ абяан соностожо захалба. Баруун ханаһаань зүүн хана хүрэтэр зэргэлүүлэн табигдаһан дүрбэн ехэ тээрмэ шадал мэдүүлэн эрьелдэнэ. Цехэйнь оройгоор иишэ тиишээ һүндэлжэ байһан кран забда сүлөөгүй тээрмэнүүдэй бункернуудта клинкер ашана.

Брезент хубсаһа үмдэһэн, набтаршаг аад, үргэн сээжэтэй, гуша гаран наһанай хүн тээрмэнүүдэйнгээ хүдэлхые адаглан шалгажа, машинна отделениингээ хүдэлмэришэдтэ гараа занган, ямаршьеб захиралта үгэжэ байба. Хажуудань ерэжэ, гарынь барижа мэндэшэлээд, нэгэшье үгэ андалдангүй, машинна отделени соо орохо хэрэг гараа.

— Танилсагты, манай заводой эрхим мастер Андрей Прокопьевич Нелюбин,—гээд парткомой секретариин орлогшо нүхэр Хомутников хэлэбэ.

Эндэ хүдэлмэрилжэ байһан хүбүүдые харахада, үнэхөөрөө бултанайнь шэг шарайда урма зоригой ошон бадаранхай. Барандаа залуунууд хүсэтэ техникэ хүдэлгэ гэмэ хүхюу зоригтойшуул. Цементын үйлэдбэри хүнгэхэн ажал бэшэ. Дүрбэн тээрмын нэгэн доро хүдэлжэ эхилхэдэ, халуун агаарһаа гадна, үйгааг болотороо татагдаһан цементын гурилай тооһые юугээршье бүглэхын аргагүй ха юм.

— Манай цех заводоймнай үйлэдбэриин гол участогуудай нэгэн гээшэ,—гээд мастер Андрей Прокопьевич хөөрөөгөө үргэлжэлүүлжэ оробо. —Цехэй гурбан халаанай али нэгэнэйнь муугаар ажаллажа, тээрмэнүүдээ хангалтагүйгөөр хүдэлгөө һаань, цемент үйлэдбэрилхэ түсэбэймнай дүүргэлтэдэ ехэ һаад тохёолдохо. Хэнэйшье мэдэһээр, мүнөө орон598ймнай арадай ажахыда цемент гээшэ булад, шэрэм, хилээмэнһээшье дутуугүй хэрэгтэй зүйл болонхой.

Иигэжэ хөөрэлдэһөөр байтар, хажуудамнай хүрэжэ ерэһэн машинистын туһалагша Алексей Власов:

—Андрей Прокопьевич, 1-дэхи тээрмымнай хото соохи цемент гаража дүүрээ. Байлгахамнай гү?—гээд мастерһаа яаралтайгаар асууба.

— Байлгаха. Хүрэхэтэйнь сасуу задалжа эхилхэбди, заһабарилгаяа түргөөр дүүргэхэ ёһотойбди.

ҺҮҮЛЭЙ үедэ нүхэр Нелюбинэй халаанайхид даажа байһан тээрмэнүүдээ заһабарида оруулангүйгөөр ашаглажа, ехэ амжалта туйлаа. Теэд хэды удаан хүдэлгэбэшье, заһабарилха саг ерэхэл ха юм. Захиралта үгэһэнэйнгөө һүүлдэ Андрей Прокопьевич өөрөө ошоод, нэгэдэхи тээрмынгээ электромоторые байлгажархиба.

Мастер Андрей Прокопьевич Нелюбин хэлэһэн үгэдөө хэзээдэ эзэн байдагынь мэдээжэ. Халаанайнгаа 12 хүдэлмэришэдэй ажалые һайнаар эмхидхэн, түргэн болзорой, харюусалга ехэтэй ямаршье даабариие саг соонь дүүргэһэн лэ байдаг, «Бултадаа нэгэнэйнгээ түлөө, нэгэниинь бултанайнгаа түлөө» гэһэн ёһо гурим тус халаанайхидай ажабайдалда бүхөөр нэбтэрэнхэй. Барандаа цехэйнгээ үйлэдбэридэ хэрэглэгдэжэ байдаг бүхы түхеэрэлгэнүүдые өөһэдын табан хургандал мэдэхэ болонхой. Тиимэл хадаа ямар нэгэ түхеэрэлгынгээ эбдэрхэдэ, заһабарилагшадай ерэхые хүлеэжэ сагаа барадаггүй, өөһэдынгөө хүсөөр «зүб» болгожорхиһон лэ байдаг. Мастер Андрей Прокопьевич өөрөө шадабари мэргэжэлээ дээшэлүүлхын тула ехээр оролдодог, мүн заводойнгоо хүдэлмэришэдэй дунда ехэ хүндэтэй болоһоор үнинэй. Тиимэл хадань, тэрэниие профсоюзай цеховой комитедэй гэшүүнээр һунгаһан байна. Мүн халаанайнь гэшүүн Анна Михейкина Каменск тосхоной ажалшадай депутадуудай Соведтэ депутадаар һунгагданхай.

Нүхэр Нелюбинэй халаанда коммунис ажалай нэрэ зэргэ олгогдоһоор жэлһээ дээшэ болоо. Үнгэрһэн энэ үе соо халаанай гэшүүд ажалайнгаа бүтээсые дээшэлүүлхын, үйлэдбэридөө байһан арга боломжоо һайнаар хэрэглэхын тула бага бэшэ хүдэлмэри хэһэн байна. Цементын пеэшэнгүүдтэ клинкер ашаалха хүдэлмэри оньһожоруулха, электро-мотоорнуудаа һаадгүйгөөр хүдэлдэг болгохо оролдолго гаргаа. Уралан нарижуулагшад Виталий Урнышев, Эполит Смирнов гэгшэд техническэ дэбжэлтын түлөө эдэбхитэй үүсхэлшэд болоо.

КОММУНИС ажалай хүчэдэтэ нэрэ зэргые нүхэр Нелюбинэй халаанайхид арюунаар абажа ябана.

...Халаанай хүдэлмэриин дүүрэтэр оройдоо хахад час гухай үлөөд байба. Цементын хадагалагдадаг складай 4—5 дабхар гэрэй зэргэ үндэртэй, мантан томо торхонууд соо ошожо, хэһэн хүдэлмэриингөө дүн гаргабад. Эндэ удаадахи халаанай мастер, цехэй начальник, бусад хүдэлмэрилэгшэд бии. Хэниинсьеб тэндэһээ оньһото хэмжүүрэй тоо хараад:

—Нормоёо 25 тонноор үлүүлээ. Июнь һарада Нелюбинэй халаанайхид баһал уридлахань ха,—гээд хэлэбэ.

— Май һарынгаа түсэб 542 тонноор үлүүлээ һэнта. Июнь һарада тэрээнһээ доошоо байха ёһогүй. Мүнөөдэр һайнаар хүдэлбэ, амаршалнаб,—гээд цехэй начальник нүхэр Хлыстов мастер Нелюбинэй гарыень бариба.

— Оролдохобди, шадал соогоо...

Б. ДАШИЕВ.

Шанарай түлөө шангаар тэмсэхэ

даймнай ажахын һалбарида ба- үзэгдөөгүй эрхилэгдэжэ энэ үедэ ши- эшэ барилгын хэрэгсэлнүү- нэгэн болоно. ээ манай бригашүүд хайшан а, һайн шанар- ифер ехээр гар- түлөө тэмсэнэ. мунис ажалай н хүндэтэ нэ- гэдэ хүртэхын мүрысэхэ зуу- баһан уялгаяа й дүүргэхые нобди. Шифер аг машинаяа э ехэтэйгээр бал, ажалай ам- заатагүй туйлагдаха юм. Тиимэһээ бригадымнай гэшүүн бүхэн даажа байһан ажалдаа наринаар хандажа, машинынгаа агрегадуудые нэгэ жэгдээр хүдэлгэнэ.

Бригадымнай халаанай нормо 3300 хэһэг шифер юм. Һүүлэй хэдэн һарын туршада оролдолго гарган, шадабари мэргэжэлээ дэшэлүүлһэн эйнгээ ашаар халаанайнгаа нормые 110 процент хүрэтэр дүүргэдэг болообди. Энэ туйлалтаараа һанаагаа амарнагүйбди. Коммунизмын материально-техническэ база байгуулха талаар партиин XXII съездын шиидхэбэриие бэелүүлхын түлөө тэмсэлдэ өөһэдынгөө хубитые оруулалсанабди.

Мүнөө голодоһо гаргадаг ушарые болюулхын түлөө ехээр оролдонобди. Хэбтэ дарагдаһан шиферэй зарим хабтагайнууд хатаагдаһанайнгаа һүүлдэ хахаржа, гологгдодог байна. Энээн дээрэһээ продукциимнай өөрын үнэ хямдарнагүй. Технологическа заабариие наринаар сахин, июниин эхинһээ голодоһоной гаралга усадхагдажа эхилээ.

А. Хайдукова,
шифернэ цехын хүдэлмэришэн.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Республикымнай түрүү предприятинуудай нэгэн Кабанскын аймагтахи Тимлюгэй цемент-шиферэй завод.

Б. ДАШИЕВАЙ фото.

ЭЛБЭГЭЭР ААД, ХЯМДААР

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта)

ехээр таригдаа. Мүн байгша ондо өөһэдынгөө ургуулһан үрэһөөр 620 гектарта горох таряабди. Тиигэжэ хамта 1900 гектарта силосэй ургамалнууд, тэрэ тоодо 800 гектарта кукуруза, 80 га дээрэ саахарай свёкло, нилээд ехэ газарта бобы таригданхай. Эдэ бүхы ургамалнуудаа оролдосотой һайнаар ургуулжа, тараалангай га бүриһөө 10,7 центнер ороохо, 8 центнер горох, 250 центнерһээ бага бэшэ кукурузын набша намаа, 100 центнер саахарай свёкло, 80 центнер хартаабха хуряаха зорилготойбди,—гэжэ совхозой главна агроном В. Н. Кожемякин хөөрэнэ.

Тиигэбэл совхоз тараалангай гектар бүриһөө 12,6 центнер тэжээлэй единицэ гэхэ гү, али бүхыдөө 160 мянган центнер тэжээлэй единицэ абаад байбал, адууһа малаа бардам хураэха тэжээлээр хангаха, үшөө саашань нилээд ехэ нөөсэ бэлдэхэ аргатай болоно. Эндэ ургаса харууһалгын хүдэлмэри мүнөө үргэн далайсатайгаар ябуулагдана. Совхозой гурбадахи отделениин кукурузашан Ф. Ф. Шигаевай даадаг звено 108 га кукуруза, 10 га саахарай свёкло, 40 га тэжээлэй бобы таришан газарайнгаа ургаса борнойлжо байна. Табадахи отделенидэ механизатор А. И. Поломошин 140 га кукурузын газарта ургасаяа баһал харууһалжа захалаа.

МҮНӨӨНЭЙ ГОЛ ЗОРИЛГОНУУДАЙ НЭГЭН

— Эдеэ хоолой зүйл гансашье элбэг ехээр абаха бэшэ, мүн тэрэнэйнгээ өөрынь үнэ сэнгые эрид хямдаруулхын тула ехэ оролдолго таргагдана. Жэшээнь, 250 мянган нугаһадта гансахан ороохо тарла, холимол тэжээл эдюулээд шахаха болоо һаа, айхабтар ехэ гарзада орохо байнабди. Тэдэндэ ногоон тэжээл болгожо эдюулхын тула нёдондо намар хара тараан горьтой таригдаа һэн. Тэрэнээ иигээд удахагүй сабшажа, шубуудтаа үгэжэ захалхамнай. Гадна, далайн элдэб ургамал ногоо суглуулжа шубуудта эдюулдэг болонхойбди. Тиихэдэ дальбараануудаа эгээл хоёр һара тэжээгээд, тус тустань дунда зэргээр 2 килограмм шэгнүүртэй болгожо тушааха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана. Тэдэниие нэгэшье үдэрөөр үлүү эдеэлүүлээ һаамнай, совхоздо өлохон лэ мүнгэнэй гаргаша хэгдэхэ байна ха юм,—гэжэ главна зоотехник П. А. Быков хэлэнэ.

Тэрэшэлэн совхозой алишье отделенидэ адууһа малай, шубуудайшье фермэдэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри нилээд оньһожоруулагдажа байна. Жэшээнь, мүнөө эндэхи һаалиин фермэнүүдэй олонхидо үнеэдые оньһон аргаар һаадаг «Ёлочка» түхэлэй түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой. Жэлэй дүүрэтэр бүхы үнеэдынь имагтал оньһон аргаар һаагдадаг болоод, тэндэ ажалай бүтээсэ 1,5 дахин дээшэлхэ, абтаһан һүнэй өөрынь үнэ сэншье хараа байса хямдарха юм. Нарай дальбараа дэгжээхэ байранууд ууралаар дулаасуулагдана, тэдэндэ тэжээл буйлуулха хүдэлмэри оньһожоруулагданхай. Эдэ бүгэдын ашаар, мүн шубуудаа гарза хоролтогүйгөөр дэгжээһэнэй, мяханай сэнгэй дээшэлһэнэй ашаар энэ жэлдэ совхоз тус һалбариһаа хамта 405 мянган түхэригэй олзо оруулха гэхэ гү, али нёдондоноойхиһоо 173 мянган түхэриг олзо нэмэжэ абаха байна. Харин үнгэрэгшэ жэлдэ шубуу үсхэбэрилгэһөө 35 мянган түхэригэй тарзада ороо һэн.

***

Дальбараа дэгжээхэ, шубуу тэжээхэ талаар эндэхи һургуулинуудай һурагшад совхоздо ехэ туһа хүргэжэ, тон һайшаалтай хэрэг бүтээнэ. Жэшээнь, Кабанскын дунда һургуулиинхид 100 мянган нутаһа, Творогово, Степной дворец, Истомино тосхонуудай 7—8 жэлэй һургуулинуудай һурагшад хамта 50 гара мянган дальбараа хаража, үхэл гарзагүйгөөр дэгжээнэ.

Иигэжэ совхозой ажалшад, малшад парти ба правительствынгаа Хандалгада харюу болгон, эдеэ хоолой зүйл элбэг ехээр, хямда сэнтэйгээр абахын түлөө үбгэн залуугүй бултадаа эршэмтэй шангаар тэмсэжэ оронхой.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

—✦✦✦—

Буряадай гидрометбюрогой мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр республикадамнай сэлмэжэ, бүрхэжэ байха. Бороон орохогүй тооной. Баруун тээһээ һулаханаар һалхилха. Улаан-Үдэдэ үглөөгүүр 10—12, үдэрынь 22—24 градус дулаан байха.

Июниин 24—25-да республикадамнай заримдаа бүрхэжэ, сэлмэжэ байха. Хура бороон ехэ орохогүй. Баруун тээһээ һэбшээ һалхин болохо. Һүниндөө 8—13, үдэрынь 22—27 градус хүрэтэр дулаарха.

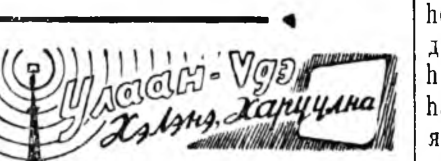

Мүнөөдэрэй телевидениин программа

18.00— һүүлэй мэдээсэл. 18.10 — Үхибүүдтэ зорюулагдажа, «Волшебная свирель» гэжэ уран һайханай фильм. 19.30 — «Город шадарай фермэ» гэһэн дамжуулга. 19.50 — киножурнал. 20.00 — Буряад хэлэн дээрэ дамжуулга. 20.20 — «Исправленному верить» гэһэн уран һайханай фильм. 21.40 — Үдэшын багахан концерт. 22.00 — Үглөөдэрэй дамжуулгын программа.

КИНО

Коммунистын баатаршалга тухай филь[м]

— «713 бууха зүбшөөл эринэ» гэһэн кинофильм харaa гүш? — гэжэ нэгэ хүнэй нүгөөдэһөө үйлсэдэ ябаад һурахада, нүгөөдэнь мүрөө хабшаад:

— Дунда зэргэ лэ даа. Тиигээд һүүлээрнь: — Тагнуул тухай,— гэжэ нэмээ һэн.

Бишье кинофильмын түрүүшын кадрнуудые хаража һуухадаа, тиигэжэ шэбшээдхёо һэм. Зүгөөр саашанхи үйлэнь минии энэ һаналай, тэрэ танигдаагүй хүнэй сэгнэлтын тон буруу байһые гэршэлжэ, зал соо һуугшадай халуун анхаралые нэгэ агшам зуурашье таһалдуулангүй хандуулжа гараа. Теэд энэ фильмые тагнуул тухай гэжэ болохо аал? Үгы даа, зүгөөр лэ гол һаналаа баталхын тула тон шадамараар ашаглан хэрэглэжэ шадагдаһан детективнэ зарим зүйлнүүд бии байна, тэрэнь фабула гэхэ гү, али үйлынь хүгжэлтын шухала шалтагаан болоно гэжэл хэлээ һаа зүбтэй.

А. Леонтьев болон А. Донатовай сценаряар Григорий Никулинай табиһан тус фильм соо хүби заяанай гэнтын ушараар асари томо реактивна самолёт соо уулзаһан бүлэг зоной нюур шарай, абари зангайнь шэнжэнүүд элиржэ, хойно хойноһоонь һубарин үнгэрнэ. Үшөө ниидээдүй самолёдой экипажда хорото һаналаар унтуулжархиха эм уулгаһан түлэнь, тэдэ олон зон агаарта яахашье аргагүй болоһондоо, айн мэгдэн сүхэржэ юушье хэжэрхихэ туйлдаа хүрөөд, оог хашхараан, орилоо бархираан боложо эхилнэ. Эгээл энэ үедэ:

— Байра байрадаа хүдэлэнгүй, дару номгоноор һуугты! — гэһэн үнэн зүбшье, хатуушье үгэнүүдээр бэшэндээ хандан, таби шахуу наһанай, нюдэндөө шэлтэй, буурал толгойтой нэгэ хүнэй дуугархада, барандаа тэрээн тээшэ эрьелдээд, энэ хэн, юун гээшэб гэжэ ойлгожо ядан байнад. Тэдэнэй дунда ажабайдалһаа сүхэрэн, хамаг юумэндэ хамаагүй болоһон залуу американ юрист, МГУ-да һурахаяа ошожо ябаһан япон басаган, совет кинохроникын оператор, залуухан бүлэ, наймаашад, гурбан үхибүүтэй наһажаал энэдхэг эхэнэр, нюуса тагнуулшан, суурхаһан киноактрисашье бии. Дүрбэн час агаарта болоһон ами наһанай түлөө тэмсэлые ударидаһан, ямаршье оршон байдалда тэбдэн айхагүй тэрэ хүмнай Баруун Германиһаа тэрьелжэ ябаһан үнинэй коммунист, доктор Рихард Гюнтер байгаа ха юм!

Ёһотой коммунист энэ хүнэй хурса нюдэдые, арюун сэдьхэлые, ами наһанайнь тэмсэлэй үндэр хүсэлые тэдэ баран харахадаа, ямар бодолнуудта абтаа хаб. Энэнь тус фильмын удха бодолые тайлбарилжа үгэхэ тон шухала эшэ үндэһэниинь болоно ха юм.

Зал соо һуугшад айһандаа мэдээ алдаһан, хамаг зөөриеэ гамнахаяа болиһон коммерсантда ойгоо гутан, залуухан бүлые хайрлан, мүн бусадыеншье хайрлалгын ба үзэн ядалгын мэдэрэлдэ абтан харaa һаа, нэгэл хүниие — үнинэй немец коммунистые омогорхон, һүгэдэн, гайхан харана. Ёһотой коммунист байхаһаа гадна, ёһотой хүн энэл байна ха юм. Даруушаг зантай, шухала газартань эрид, түргэн, концлагерьнуудта хайрууһан һорьботой, буурал толгойтой, дэлхэй дээрэхи душэ миллион шахуу коммунистнарай нэгэн — Рихард Гюнтер хүнүүдһээл һаа ондоо, онсо шэнжэтэй хүн байһаниинь артист В. Чесноковой эрхим гүйсэдхэлгөөр тодорон, харагша бүхэнэй зүрхэн соо шэнгэн ороно. Магадгүй тэдэ зоной зариманайнь (американецай, үгышье һаа, философ болохо хүсэлтэй япон басаганай) ажабайдал тад ондоо урасхалаар ябажашье бо[...] аалам. Хэн мэдэбэ. Зүгөөр ко[м]нистын образые бодотоор, этиг[...] тэрэнэй хэһэн юрын нэгэ ба[...] шалгые харууһан «713 бууха [зүб]шөөл эринэ» гэһэн Ленфи[льм] гаргаһан тус фильм манай ки[но]тографиин удаадахи амжал[та] дайнь нэгэн болобо гээ һаа, а[л]гүй. Фильмын түгэсхэлэйнь [...] нүүд илангаяа хурсаар, зүрх[...] дэлгэмөөр буулгагдан абтанха[й] магые абарһан Рихард Гюн[тер] газарта бууxадань, гэнжэнү[...] ханхинуулһан полициинхидэй [...] хамал тарган нюурнууд [...] байба. Тэдэндэ туулгаад, мү[...] абарагдаһан бүхы пассажир[...] дайнгаа хажууханаар гараха[...] ямар омогоор толгойгоо үргөөд[...] жэ ябаһан хэрэгтээ батаар эт[...] ги, хэзээдэшье урбахагүй ба[...] наа гэршэлнэ, үнөөхил хүбила[...] зандаа үнгэрнэ гээшэб. Комму[нист] хүн хаанашье, ямаршье сагта [...] байдаг ха юм. Хүн зон харагты[...] һэн ехэ дэмбэрэлтэ удха шана[...] эгээл тэрэ үедэ кадрнуудай [...] зэдэлэн байгаа хүгжэмэйнь ур[...] дохёо-марш ямар ехээр хүнэй [...] хэн худар нэбтэрэн ороноб. [...] тэрэниие удаан байжа хара[...] гээгдэнэ. Тэдэнэй нюдэн соонь [...] олон бодолнууд уншагдана [...]

Тэнгэридэшье, газарташье [ком]мунист хүн ябахаһаа, хамага[й] лөө бэеэ гамнангүй тэмсэхэһээ, хэйн янза бүриин хүн зонии[е] гэдүүлэн жагсаахаһаа үндэр [...] жаргалай үгы байһаниинь [...] шье энэ фильмын һүүлээр ой[...] той болоно. Иимэ фильмүүд [...] гаража байг лэ.

А. Жалсан[...]

Буряад нэрэ, фамилинууд тухай

Уншагшын һанамжа

Арбаад жэл тухай болобо. Нэгэ дунда һургуули дүүргэгшэдтэ аттестат үгэлгэн болоод, арбан жэл соо Мария гэжэ нэрэтэй ябаһан нэгэ басаганай түрэһэнэйнь үнэмшэлгэ үзэн гэхэдэ, Долгор гэжэ нэрэтэй байшоо һэн. Комсомолойнь билетдэ Мария гээд байба. «Али нэрэнь зүб юм»,—гэжэ эхэ, эсэгэһээнь асуухада:

— Долгор лэ гэжэ нэрэтэй юм һэн. Теэд һургуулида ороходонь, багшань Мария гэжэ нэрэтэй болобош гэһэн юм,—гэбэ. Басаган хэлэхэдээ:

— Ёһото нэрэм Мария юм, тиигээд лэ бэшыт,—гээ бэлэй. Тиигэбэшье анха дансада хадагдаһан Долгор гэжэ нэрээрнь бэшэжэ, аттестат үгтөө бэлэй.

Энэ ушар дээрэһээ һанаа абаад, нэгэдэхи классайнгаа шабинарай нэрэнүүдые шалгаад үзэн гэхэдэм, эдэнэй анхан һургуулида ерэхэдэ багшань нэрэнүүдыень барагсаан һэлгэжэрхиһэн байгаа: Долгор һаань—Дуся, Намсалмаа һаань—Надя, Базар һаань—Вася, Радна һаань—Роман гэхэ мэтээр.

1955 ондо залуухан багша Дулмажаб намда орожо ерээд, иигэжэ хэлэбэ: «Хүн намда мүнгэ үгэхэ аад, почтоор эльгээхэдээ, нэрыем Евдокия гээд бэшэжэрхёо. Улаан-Үдэдэ һуража байхадаа, тиимэ нэрэтэй болошоһон хүмби. Теэд почтынхид паспортым хараад, Дулмажаб гэжэ байхадань, мүнгысм үгэжэ үгэнэгүй. Та справка бэшэжэ үгыт». «Ши намда хэдэн жэл соо һуража ябахадаа, Дулмажаб һэмнэйш. Энэш Евдокия гэжэ хүндэ ерэһэн мүнгэн ха юм. Би юун гэһэн справка үгэхэ хүнбиб» гэбэб. Тэрэ басаган мүнгэ эльгээһэн хүндөө бэшэг ябуулжа, Дулмажабай нэрэ ёһошолон бэшэгдээд, мүнгэньшье абтаа һэн.

Энэ мэтээр нэрэеэ хубилгаха ушарнууд дэмы олон болошоо. Дуулахада, үхибүүд «буряад нэрэш хэн бэ,ород нэрэш хэн бэ?» гэлдэжэ байха юм. Хүнэй ородшье, буряадшье — ямаршье нэрэтэй байхадань хамаагүй юм бэзэ гэжэ һанагдана. Бүрн урда сагта буряадуудые ородой миссионернүүд хүсөөрөө бариад, хэрээһэ зүүлгэдэг байгаа һааб даа.

Тиигэбэшье олонхидынь анханайнгаа буряад нэрээрээл нэрлэлсээд, ябадаг байгаа. Иимэ дээрэһээ буряад хүн хоёр нэрэтэй байдаг һэн. Энэнь тад ондоо ушартай гээшэ ааб даа.

Энээнһээ гадна, илангаяа хори буряад зондо ёһото нэрэһээ гадна, эрхэ гү, али нэгэ һаа, шоодбори дабхар нэрэтэй хүнүүд али олон байдаг. Наһаараал Боро хүбүүн, Сагаан хүбүүн, Орнихой, Пиглуурга гэжэ нэрэтэйнүүд ябаһан аад, дансада Жүгдэр, Даши, Үлзытэ, Одон гэжэ бэшэгдэдэг байха юм. Зарим хүнэй, илангаяа эхэнэрэй ёһото, дансынь нэрые хэншье мэдэдэггүй. Бүмбүүдэй, Морхоо гээд лэ ябадаг байгаа. Нэгэ бардам баян хүн батрак хүбүүе доромжолжо, Пирдаахай гэжэ нэрлэжэрхёод, тэрэнь наһаараа Пирдаахай гээд ябагша һэн.

Хүниие доромжолжо нэрлэхэ ушарнууд мүнөө үгы болоо, зүгөөр эрхэ нэрэ үшөөл үгэдэг байна. Энэ заншалые болюулаа һаа, дээрэ бэшэ гү даа. Буддын шажанай дэлгэрхэһээ урагша буряадууд тон өөрынгөө үндэһэн нэрэнүүдтэй байһан.

Хожомынь, буддын шажанай бии болоһонһоо хойшо ламанар нэрэ үгэхэдөө, санскрит түбэд хоёр хэлэнэй, буряадта удхань ойлгогдохогүй нэрэнүүдые олоо һэн. (Бадма Ханда гэхэ мэтэ).

Эдэ нэрэнүүдэйнгээ удхыень мэдээгүйшье һаа, хоёр зуугаад жэл соо дадашоод, хари үгэнүүд юм гэжэ мэдэхэеэ болишоод, буряад үндэһэн нэрэнүүд гэжэ һанаад лэ ябадагбди.

Үндэһэн буряадшье, түбэд, санскридшье һайн һайхан нэрэнүүд захагүй олон. Эдээн сооһоо нэгыень шэлэжэ нэрэ хээд ябаһан аад, гэнтэ тэрээндээ дурагүй болоод, нэгэ һаа, тэрэнээ хубилгажа,ород гү, али баруун европынхидай нэрэтэй адлидхахые оролдохо (Чимит гэжэ нэрэеэ Чимитта гэхэ мэтэ) гү, али оройдонь хаяжархёод ябадаг ёһые тон буруу гэжэ бодогдоно. Ямар бэ даа шалтагаанаар нэрэеэ хубилгаха, һэлгэхэ болоо һаа, хуулиин ёһоор энээн тухайгаа газетэдэ тунхагладаг гуримтай аабза.

Хэдэн жэлэй үеэр нэгэ нүхэр ажаглахадаа, зарим нэрэнүүднай хари зоной хэлэхэдэ орёо байна, тиимэ хадань, хэлэхэдэ хүнгэн нэрэнүүдые үгэхэ ёһотой гээ һэн. Иимэ һанамжые буруу гэжэ бодоноб.

Тэрэшэлэн хоёр дабхар нэрэ үгэдэггүй һаа, дээрэ бэшэ аа гү гэжэ һанахаар болодог. Ажаглажа ябахада Цырен-Даши Жамбал-Доржиевич Дугаржапов гэхэ мэтэ нэрэнүүд байдаг. Дэншье ута шэнги.

Бүхы дэлхэй дээрэхи ехэ арадууд тогтомол фамилитай байдаг. Тэрэнь үеын үедэ уг дамжаад ябадаг. Иимэ байхадаа, нэгэ уг унгитай хүн зон, хэдышье олон болоожо үдөө һаа, түрэл гаралаа мэдэлсэхэ ушартай. Урда сагта буряад зоной буруугай бэлшээриһээ гарадаггүй, боро гүбээгээ дабадаггүй, бусад арад зоноор холисолдохо, харилсалдаханшье хомор байхада, фамили ехэшье хэрэгтэй болодоггүй һэн. Тиигээшье һаа, жэшээнь, Бардам гэжэ хүнэй аша үринэр үдэжэ, олон айлнууд болошоод байхадань, хамаг зон тэдэниие хэдэн үе соо бүгэдэн дээрэнь Бардамтан гү, али бардамууд гэжэ нэрлэдэг бэлэй. Зүгөөр энэ обогынь данса дээрэ хадагдадаггүй байгаа. Тэрэнэй хүбүүн, тэрэнэй басаган гэдэг ёһоороо эсэгынгээ нэрэ дээрэород хэлэнэй-ов,-ев һүүлнүүдые нэмэжэ (эдэнь буряад хэлэнэй хамаанай залгалта—АЙ,-ИИН гэдэгүүдтэй адли удхатай) фамили болгоод ябаабди. Тиигэһээр байтар зарим буряаднай хасагай албанда ябадаг болоһонһоо хойшо тогтомол фамилитай болоо һэн. Эдэнтэй ойро һууһан зарим отог (сэрэгэй албагүй) зомнай тэдэнээ дахаад, мүн лэ фамилитай бололсоһон байгаа хаш даа. Иимэ ушар дээрэһээ Сэлэнгын баруун бэеын, мүн Түнхэнэй буряадуудай хэдэн үеһөө хойшо фамилитай болонхой гээшэ. Тиихэдэ хори угсаатай буряадууд (мүнөөнэй Мухар-Шэбэр, Загарай, Хори, Яруунын аймагайхид, Читын областиинхид) мүнөөшье хүрэтэр тогтомол фамилитай боложо жэгдэрээдүй.

Эсэгынгээ нэрээр фамили хээд ябахадаа, нэгэ үе болоод лэ тэрэнээ һэлгэхэ ёһотой болоно бшуу даа. Энэнь ехэл таарамжагүй.

Ушар нимэһээ буряад зон хүдэлхэгүй, тогтомол фамилитай болохоор болоо гэжэ һанагдана. Зарим залуушуул фамилияа һэлгэжэрхидэг. Бадмаев ябатараа Базаров болошохо юм.

Зарим үбгэгүй эхэнэрнүүд үхибүүдээ ЗАГС-да бэшүүлхэдээ, өөрын нэрээр фамилинень хээд бэшүүлдэг болоо. Иимэ дээрэһээ Цындымаев, Бутитов, Долгоров, Дулмаев гэхэ мэтын фамилинууд олон дайралдана. Эхэнэр зон эрэгтэйшүүлтэй адли эрхэтэй болоо юм ааб даа. Тиимэшье һаань, бүхы дэлхэйн зон барагсаан эсэгынгээ лэ нэрые дахаад ябадаг ха юм. Тэрээнһээ гадна, СССР-эй Верховно Соведэй Указай ёһоор, үбгэнгүй эхэнэрэй үхибүүдынь эхынгээ фамиляар байха ёһотой байна бшуу.

Октябриин революциһаа хойшо Ага, Хори, Баргажанай буряад интеллигенци эсэгынгээ нэрэ дээрэ хуушан монгол бэшэгэй дүримэй залгалтануудые нэмээд, Балдано, Бадмаин гээд ябадаг болоо һэн. Зариманиинь хэлэхэдэ боломоор, зариманиинь таарамжагүйшэг байдаг бэлэй. Хүн бүхэн фамилимни аятай, шадабал, гоё байһай гэжэ һанадаг юм ааб даа. Нэгэл тогтоо хадаа фамили гээшэмнай үеын үедэ, бэеын бэедэ ябаха. Тиимэ хадань бодожо үзэлтэй. Хэрбээ буряад залгалта хээ һаа, ямарые хэлтэйиб? Минии һанахада, ИИН, -ОЙН гэжэ залгалтанууд заһал оруулдаг: Бадмаин, Эрдэниин, Батожабай, Дондогой гэнхаар, Батожабэ, Дондогэ гээ һаа дээрэ шэнги. Батожабын, Дондогын гээ һаа, бүри гоё болохо. Хуушан монголой -УУН, -ҮҮН гэһэн залгалтануудые хэрэглээ һаа яахаб? (Чимидүүн, Дондобуун гэхэ мэтээр).

Энэ гансал минии һанамжа ха юм даа, зүбшөөхэ хүн зүбшөөхэ, үгы хүн үгы—хүнэй өөһэдынь мэдэхэ хэрэг юм бээзэ. Энээн тухай зүбшэлдөө хээ һаа ямар бэ?

Зарим фамилинуудайнгаа үндэһэндэнь юундэ хубилалта хэнэ бибди? Бата —Батуев, Шагдар—Шагдуров гэхэ мэтэ. Бадмуев, Базуров гэнэгүй ха юм бибди.

СССР-тэхи славянууд фамилиһаа гадна, отчествотой байдаг (ондоо яһатанда отчество байдаггүй). Энэнь хадаа—эсэгынь нэрэ. Дашарамдуулан хэлэбэл, отчество гээшэ ехэл аятай юумэн: нэгэн талаһаа, хүнэй нэрые улам тододхожо үгэнэ, нүгөө талаһаа, хүниие хүндэлжэ хэлэхэдэ зохид арга болоно. Бадма-ахай гэхэдэ ямаршьегүй, һайн хүндэлэлгэл даа. Иигэжэ хандахада, ехэнхидээ дүтэ танил гү, али сэдьхэлдээ инаглан һанаха аха хүндөө ханданабди. Танигдаагүй хүн һаань, «үбгэжөөл» гэнтүү байдаг. Теэд аймагай түрүүлэгшэдэ, докторто, багшада орожо ерээд, «ахай», «үбгэжөөл» гэжэ байхагүй ха юм даа. Тииһээ титэрээ тэдэнь һураггүй дүү хүн байжа болохо гээшэ ааб даа. Дүү хүниеэшье баһал хүндэлхэ байна бшуу. Тиимын тула отчествоорнь хүндэлжэ хандахада ехэл аятай, культурнашье байна.

Һүүлэй үедэ хори угсаатан дотор, илангаяа агынхид соо, эсэгынгээ нэрээр фамили хээд, үбгэ эсэгынгээ нэрээр отчество хээд ябадаг болоо. Энэнь гурим ёһодошье, хуули закондошье таарахагүй ябадал. Ганса фамилиньшье бэшэ, отчествоньшье эхын нэрээр ябадаг ушарнууд үзэгдэдэг болоо: Цындыма Долгоровна Долгорова гэхэ мэтэ. Ородто һаа, Елизавета Екатериновна Екатеринова гэһэн шэнги гээшэ ааб даа. Фамилиншье, отчествыншье ушар удхые мэдэхэгүй дээрэһээ игэнэ хаш даа.

Нэрэ, отчество, фамилине гуримтай болгохоор саг тулаа.

Эсэстэнь хэлэхэдэ, элдэб нэрэнүүдэй суглуулбарине тайлбаритайгаар манай эрдэмтэдэй зохёожо гаргаа һаань, уттаашье үлүү бэшэ байха һэн ха даа.

Лодон ЛИНХОВОИН,
багша-пенсионер.

„Коммунизм—уг зорилгомнай"

СОФИ, июниин 21. (ТАСС). Нүхэр Н. С. Хрущев толгойлогшотой советскэ партийно-правительственна делегациин Румыни ошоод байһан тухай Болгариин хэблэл, радио дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые үгэнэ. Советскэ Союзай түлөөлэгшэдэй аха дүү румын арадтай уулзаһаниие Болгариин ажалшад ехэ һонирхолтойгоор ажаглан байна. «Социализм, коммунизм байгуулга — манай арадуудай уг зорилго», «Социалис оронууд ямаршье ээзрхэг түримхэй добтологшын ама татахаар хүсэ шадалтай», «Социализмын оронууд агуу ехэ уг зорилго—коммунизм тээшэ найдамтайгаар дабшана» гэһэн ехэ гаршагуудтайгаар Болгариин түбэй газетэнүүд Н. С. Хрущевой «Красная Гривица» гэдэг Бухарестын заводой хүдэлмэришэдэй митингдэ хэлэһые толилбо. Мүн советскэ партийно-правительственна делегациин Румынида айлшалжа байһан тухай дэлгэрэнгы мэдээсэлнүүдые үгэнэ.

Советскэ Союз эб найрамдал тогтоохо хүсэлтэй

АФИНА, июниин 21. (ТАСС). Советскэ партийно-правительственна делегациин Румынида айлшалжа байһан тушаа Грециин хэблэл ехэ анхаралтайгаар хандана. «Борзешть» гэдэг Бухарестын химическэ комбинадай хүдэлмэришэдэй урда Н. С. Хрущевой үгэ хэлэһэн тухай газетэнүүд мэдээсэнэ. Советскэ правительствын толгойлогшын фото-зурагууд газетэнүүдтэ толилогдоно.

Советскэ Союз дайн б[...] даа хэхэ дурагүй. Харин [Со]ветскэ Союз хадаа эб най[рам]дал тогтоохын, буу зэбсэг[ээ хо]ряахын, ядерна туршалга[нууд]ые болюулхын түлөө т[...] хэ юм гээд, Хрущев мэдү[...] гэжэ «Вима» газетэ бэш[...] Эб найрамдал тогтоохо о[...] байдалда советскэ деле[гаци] Румынида айлшалжа ба[...] гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

Империалистнуудай с[...] дайнда бэлдэжэ байһа[...] Н. С. Хрущев элишэлэн [...] руулба гэжэ «Авги» г[азетэ] бэшэһэн байна.

—●—

Советскэ Союзай Агаарай Сэрэгэй хүсэнүүдэй главна командалагша, авиациин главна маршал К. А. Вершинин президент Сукарнотай уулзаба

ДЖАКАРТА, июниин 21. (ТАСС). Мүнөө Индонезидэ ошоод байһан Советскэ Союзай Агаарай Сэрэгэй хүсэнүүдэй главна маршал К. А. Вершинин Индонезиин Республикын президент Сукарнотай мүнөөдэр уулзаба. Президент К. А. Вершинин хоёр хани ёһоор хөөрэлдэбэ. Хөөрэлдэжэ байха үедөө К. А. Вершинин президентдэ, тэрэнэй һамганда дурасхаалта бэлэгүүдые барюа.

Индонезиин армиин штабай начальник, армиин генерал Насутионтой, Республикын агаарай сэрэгэй хүсэнүүдэй штабай начальник вице-маршал Умар Данитай, далайн сэрэгэй хүсэнүүдэй штабай начальник, контр-адмирал Мартадинадтай, гадаадын хэрэгүүдэй министр Субандриотой К. А. Вершинин мүнөөдэр уулзаба.

К. А. Вершининэй хүндэлэлдэ Умар Дани үдэшэлэн уулзалга хэбэ.

—✦—

ГДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр үгэ хэлэбэ

БЕРЛИН, июниин 21. (ТАСС). Бонной, Баруун Берлинэй хүтэлбэрилхы бүлэглэлнүүд ГДР-тэ эсэргүү хорото аашануудые хилэ шадар эмхидхэжэ, тэндэхи байдал шахардуу шанга болгохо хүсэлтэй. Тиигэжэ хоорондоо үгээ ойлголсохо политика бэелүүлхэ хэрэгтэ һаад тойбо ушаруулна гээд ГДР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр Лотар Больц мэдүүлээ. США-гай гүрэнэй секретарь Раскын Баруун Берлин ерэһэнтэй дашарамдуулан, Лотар Больц телевиденеэр иигэжэ үгэ хэлэһэн байна.

Баруун Берлинһээ эхитэй хорото зорилготой аашануудые эмхидхэгшэд Америкын Холбоото Штадуудые энэ харата муухай үгэсэлгэдэ хабаадуулха һэдэлгэтэй гээд Л. Больц тэмдэглэбэ.

„ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ АЯНШАЛГАДА" ХАБААДАГШАДАЙ ЖАГСААЛ

ВАШИНГТОН, июниин 21. (ТАСС). Эб найрамдалай аяншалгада хабаадагшад Нешнилль, Гановер, Чикаго городуудаар ябаад, мүнөө Холбоото Штадуудай ниислэл ерэбэ. Тэдэнэр буу зэбсэг ехээр бэлдэхэ, ядерна туршалгануудые хэхэ ябадал буруушааха гэжэ Вашингтон ерэһэн байна бшуу.

Үсэгэлдэр бүхэли үдэртөө бороотойшье байгаа һаань, эдэ гурбан городуудай түлөөлэгшэд США-гай атомай хүсэ хэрэглэхэ комиссиин байшангай хажууда жагсаал хэбэ. «Ядерна туршалгануудые болюулха», «Эб найрамдалай түлөө тэмсэхэ» гэжэ бэшэһэн плакадуудые тэдэнэр барижа ябаба.

«Эб найрамдалай аяншалгада» хабаадагшадай митинг Вашингтоной түбтэ үдэшэлэн болоо. Эб найрамдал тогтоохо хэрэгтэй, шэнэ дайн байлдаанда бэлдэхэ гээшэ буруу, арсалдаата асуудалнуудые хүсэ хэрэглэн шиидхэжэ болохогүй гэжэ тэдэнэр мэдүүлһэн байна.

Энэ аяншалгада хабаадаһанай һүүлээр эдэнэр элдэб олон суглаануудые хэхэ, олоной урда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулха зорилготой. Тиигэжэ эб найрамдалай түлөө Америкын арадай тэмсэдэг болохые энэ аяншалгада хабаадагшад мэдэрүүлхэ хүсэлтэй.

—✦—

Нюдэнһөө нёлбоһо гаргадаг гааз таряашадай урдаһаа хэрэглэгдэбэ

ПАРИЖ, июниин 21. (ТАСС). Сен-Поль-де-Лион гэдэг багахан город шадарай (Финистер департамент) таряашад үсэгэлдэр жагсаал хэбэ. Маанадай гаргадаг хүдөө ажахын продуктнуудые худалдаха арга боломжо олгогты гээд, жагсаалда хабаадагшад эрилтэ табяа. Юуб гэхэдэ, эдэ продуктнуудыень наймаашад үнэгүйгөөр худалдажа абаад, дам саашадань худалдадаг байгаа юм. Энэ жагсаалда хабаадагшад полициинхидтэй тулалдаба. Тиихэдэнь полициинхид нюдэнһөө нёлбоһо гаргадаг гааз, гранатануудые хэрэглэһэн байна.

—✦—

Үшөө нэгэ ядерна бааза бии болгогдоно

ЛОНДОН, июниин 21. (ТАСС). Дуглаз гэдэг хаданууд шадар НАТО-гой нюуса ракетнэ бааза түхеэрэгдэжэ байна гэжэ «Дейли Уоркер» газетэ мэдүүлбэ. Ядерна зэбсэгүүдые үгы хэхын түлөө тэмсэдэг Шотландиин хүнүүдэй мэдээсэһэн баримтануудые тус газетэ дурдаба. Далайн нюрууһаа дээшэ 250 метр үндэр газарта, губээнүүдэй ташаланда түмэр-бетоноор газар доро туйлай ехэ хэмжээнэй барилганууд хэгдэжэ байна.

ООН-эй Аюулгүйн Со[вет]

НЬЮ-ЙОРК, июниин [21.] (ТАСС). ООН-ой Аю[улгүйн] Соведэй үсэгэлдэрэй за[седа]нида Кашмирай асууда[л] үгэ хэлэлгэн үргэлжэлбэ.

Индиин, Пакистанай т[үлөө]лэгшэд Соведэй заседа[нида] уригдаа.

Индиин, Пакистанай п[рави]тельстванууд хүсэ хэрэ[глэхэ] зорилгогүй гэжэ мэдү[үлһэн] байгаа. Энэ мэдүүлгэнь [...] шаалтай байна гээд тэнд[э] хэлэһэн Венесуэлын, Чи[лиин] делегадууд мэдүүлбэ.

Аюулгүйн Соведэй за[седа]нида ямаршье тодорхой [шиидхэбэ]радхалнууд оруулагдааг[үй].

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефон[ууд]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. ТЕЛЕФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактора 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жизни, пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского стр[ои]тельства—47-59, промышленности, транспорта, информации 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корректоров — 35-95, бухгалтерия — 37-32. Для междугородн[их] переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства культ[уры] Бурятской АССР.

Н00906. Зак № 3364.